

Uppsala universitet
Centrum för genusvetenskap
C-uppsats
Vårterminen 2008

Funktionshindrad i en funktionsduglig kropp

Flickor med intellektuellt funktionshinder diskuterar kring kvinnlighet,
sexualitet, normalitet, etnicitet och utsatthet

Kamilla Peuravaara
Handledare: Denise Malmberg

Sammanfattning

Uppsatsen består av nio flickors berättelser om hur det är att vara flicka idag. Flickorna ingår i ett pågående transnationellt EU-projekt om flickors särskilda utsatthet på grund av särskolediagnos. Fyra av flickorna har etniskt svenskt ursprung och fem av flickorna har annat etniskt ursprung. Flickorna är mellan 18-20 år gamla och det som flickorna har gemensamt är att de är intellektuellt funktionshindrade.

Frågor som besvaras i studien är dels vad flickorna anser att det innebär att vara en normal flicka när det gäller kropp, själ, sexualitet och sätt att vara på. Dels hur flickorna konstruerar femininitet och normalitet i relation till kön, etnicitet, utsatthet och intellektuellt funktionshinder. Studien visar att flickorna konstruerar femininitet utifrån föreställningar om normalitet där heteronormen är starkt styrande. Det är en stereotyp traditionell femininitet med flickan som oskuldsfull, känslös och passiv som illustreras. Studerar vi dem individuellt så yttrar sig tendenser till att ta sig ur den stereotypa femininiteten, genom att säga ifrån, att vara bestämd och att ikläda sig en hip-hop stil, för att dölja kroppens former, som är ett försök till att bemötas som människa och inte som kropp.

Etnicitet är av betydelse när det gäller sexualitet och synen på en partner där maktaxlarna etnicitet och kön interagerar och intellektuellt funktionshinder tycks frånvarande.

Flickorna beskriver situationer där de blivit utsatta på olika sätt. Framförallt är det i vardagsnära situationer. Det är även i deras vardag och vardagliga relationer som studien belyser flertalet risksituationer för utsatthet som bottnar i att flickornas sätt att vara normal, är genom att vara kropp.

Studien belyser spänningen mellan att betraktas som normal samtidigt som onormal och den ständiga kampen att hålla sig innanför gränserna för det normala och hur det känns att misslyckas. Studien illustrerar även spänningen mellan kropp och själ där flickorna bemöts som normala när de är kropp men som onormala när de är person och svårigheterna av att inte ses som en hel människa, vilket innebär paradoxen av att ses som normal samtidigt som att ses som onormal. Det vill säga funktionshindrad i en funktionsduglig kropp (disabled in an abled body). Flickorna utnyttjas och stirras på. I samhället och av människors blickar är de endast kroppar. Som kropp är de åtråvärda men som person stirras de på. Som kropp är de normala men som person bemöts de som annorlunda och konstiga.

Innehållsförteckning

<i>Inledning</i>	4
Bakgrund till projektet	4
Syfte	5
Definition av utsatthet	5
Metod och material	5
Arbetsgruppen SPECIALs arbetsmaterial	7
Etik	11
Disposition	11
<i>Teoretiska utgångspunkter</i>	12
<i>Flickornas konstruktion av femininitet och normalitet i relation till: kön, kropp, intellektuellt funktionshinder och etnicitet</i>	13
Bakgrund om flickorna	14
Kärlek	14
Sexualitet	17
Jaget	20
Horan och playern	22
Mobbning och Överfall	24
<i>Analys</i>	27
Heteronormativitet	27
Blicken	30
Kropp och själ	32
Har etnicitet en betydelse?	33
Rädsla	35
Utsatthet	36
<i>Sammanfattande diskussion</i>	37

Bilagor

Inledning

Idén till den här uppsatsen kom då jag fick höra talas om ett pågående EU - projekt¹ på en gymnasiesärskola och som rör flickors särskilda utsatthet på grund av intellektuellt funktionshinder. Personalen som arbetade med projektet beskrev att flickorna som ingår i projektet strävar efter att vara normala flickor och att det är det som är det problematiska: *Det enda sättet för flickorna att vara normala är att ha en normal pojkvän* sade en kvinna i personalgruppen. Vid ett senare tillfälle nämnde ytterligare en från personalen: *Flickornas största mission är att vara normal och att ha en normal pojkvän*. Det som blir synligt i citaten är dels ett heteronormativt förhållningssätt, dels att det normala tycks vara det som är det problematiska. Det leder automatiskt till följdfrågorna: Är det strävan efter att vara en normal flicka som är förenat med särskild utsatthet? Är det särkolediagnosen som gör att flickorna är särskilt utsatta eller om det snarare är samhällets ideal och strävan efter normalitet som riskerar att dessa flickor är i riskzonen för att bli utsatta? Detta kombinerat med min nyfikenhet inför vad den normalitet som flickorna eftersträvar egentligen står för är grunden till denna uppsats. För vem är det viktigt att vara normal och hur påverkas flickorna av personalen i deras konstruktion av kvinnlighet och normalitet är även det relevanta frågor. Uppsatskrivandet blev för mig en spännande resa med nya intressanta och lärorika möten.

Bakgrund till projektet

Projektet är ett transnationellt EU-projekt inom Daphne programmet, Self Protection Education & Choice through InterActive Learning (SPECIAL).² Flickorna som ingår i denna uppsats tillhör den svenska arbetsgruppen. Arbetet bedrivs i tre länder: Sverige, Italien och England. När jag träffar de ansvariga för den svenska arbetsgruppen berättar de att arbetet med flickorna har pågått under höstterminen 2007 och att det redan har kommit en lång bit på väg.³ Projektets syfte är dels att sprida kunskap om problematiken med att unga flickor med lindrig utvecklingsstörning oftare faller offer för utsatthet, dels att i arbetet med flickorna finna gemensamma risksituationer för att stärka flickorna till att göra *andra* och *klokare* val. Arbetet med flickorna ska sedan sammanställas och bilda underlag för att skapa ett interaktivt läromedel som även innefattar lärarhandledning.

¹ Se bilaga 1, pressmeddelande

² Läs mer om projektet: <http://www.specialproject.se/>

³ Möte med ansvariga för EU-projektet, 10 januari 2008 på Fyrisskolan Uppsala

Syfte

Syftet med uppsatsen är att analysera hur flickorna⁴ med intellektuellt funktionshinder konstruerar *femininitet* och *normalitet*. Frågeställningarna är:

- Vad anser flickorna att det innebär att vara en normal flicka när det gäller kropp, själ, sexualitet och sätt att vara på?
- Hur konstruerar flickorna femininitet och normalitet när det gäller kön, etnicitet, utsatthet och intellektuellt funktionshinder?

Nyckelord: *kön, normalitet, utsatthet och intellektuellt funktionshinder*

Definition av utsatthet

Flickor med intellektuellt funktionshinder är en utsatt grupp dels på grund av kön (målgruppen är mer sårbar än kvinnor/flickor generellt, dels på grund av funktionshindret och dels på grund av bemötande⁵) dels ekonomiskt och socialt. Intellektuellt funktionshindrade är en marginaliserad grupp när det gäller arbetsmarknad och bostadsmarknad.⁶ Gruppen är även i riskzonen för att utsättas för övergrepp.⁷ Intellektuellt funktionshinder innebär dock automatisk inte en utsatthet. Att intellektuellt funktionshindrade är utsatt som grupp innebär inte att en individ automatiskt är utsatt eller upplever sig vara utsatt.

Metod och material

Uppsatsens material består av kvalitativa intervjuer med nio flickor⁸. Samtliga intervjuer har skett på skoltid. Fyra av flickorna har etniskt svenskt ursprung och fem av flickorna har annat etniskt ursprung⁹. Flickorna är mellan 18-20 år gamla och det som flickorna beskrivs ha gemensamt är att de är intellektuellt funktionshindrade. Vid intervjutillfällena har de delats in i två grupper utifrån vad som varit mest praktiskt utifrån schema och lektionstid. Det har vid samtliga intervjutillfällen varit samma gruppkonstellationer. Jag har intervjuat flickorna vid tre tillfällen med vardera grupp och jag har även haft övningar med flickorna i storgrupp vid två tillfällen. Sex av flickorna har deltagit vid samtliga intervjuer. Tre av flickorna har varit

⁴ Jag kommer att alternera mellan begreppen *flicka* och *ung kvinna*, med tanke på deras ålder 18-20 år så är de unga kvinnor. De går dock fortfarande på gymnasiet vilket innebär att det fungerar att benämna de som flickor. Begreppet flicka fungerar bättre i texten och därav kommer det att användas till största del.

⁵ Rapport från socialstyrelsen: <http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/6D401E8E-BB32-48C0-98D9-3F2FD1CF9F07/3519/200513123.pdf>

⁶ Young, Iris Marion (2000) *Att kasta tjejkast. Texter om feminism och rättvisa*, Sid. 71, Young utgår i sin studie från USA.

⁷ Malmberg Denise och Kerstin Färm (2008) *En undersökning av polismyndighetens och socialtjänstens hantering av ärenden i tre kommuner* Sid. 87

⁸ Totalt är det tio stycken flickor som ingår i den svenska arbetsgruppen SPECIAL, en av flickorna valde att inte delta i studien.

⁹ Minst en förälder född utomlands

med vid ett intervjutillfälle. Samtliga flickor har varit med vid storgruppsstillfällena. Fyra av intervjutillfällena har varit strukturerade gruppintervjuer med en diskussionsfråga¹⁰ och två av intervjuerna har varit öppet tematiserade intervjuer där flickorna själva har valt det valda diskussionstemat¹¹. Samtliga intervjuer har varit mellan 30 – 45 minuter. Samtliga intervjuer har bandats. Flickorna har även fått kunskap om hur bandspelaren fungerar, för att stänga av den under intervjun om de vill. De två tillfällena i storgrupp har inte bandats. De kommer således heller inte att användas i denna studie. Dessa tillfällen har framförallt varit i syfte att presentera mig och för att behålla kontakten med flickorna mellan intervjutillfällena. Flickorna har även fått min e-postadress för att kunna kontakta mig mellan intervjuerna, vilket ingen har gjort. Utöver dessa två träffar i storgrupp samt tre intervjuer med vardera grupp (totalt sex intervjuer) så har jag även haft ett uppföljnings/avslutningstillfälle med respektive grupp.

Flickornas namn är fingerade. Samtliga flickor som ingår i intervjugrupp ett tilldelas namn på A. I denna grupp har samtliga flickor, utom en flicka, annan etnisk bakgrund än svenskt. Samtliga flickor i intervjugrupp två tilldelas namn på B. I denna grupp har samtliga flickor etnisk svensk bakgrund. Intervjugrupp ett och två valde olika diskussionsteman oberoende av varandra. Empirin består således av nio flickors berättelser om hur de konstruerar femininitet och normalitet.

I analysen inspireras jag av två olika maktmodeller. Dels är det Foucaults makt-motmaktmodell som innebär att makten finns överallt, alla innehar makt och att makten är föränderlig.¹² Med makt-motmaktmodellen får individen utrymme och ses som ett aktivt handlande subjekt snarare än passiv i ett strukturellt förtryck. Individen innehar således makt. Även om det enligt Foucault innebär att individer har olika mycket makt. Jag använder mig av denna maktmodell under temat *kropp och själ* då jag illustrerar en möjliggörande femininitet. Jag inspireras även av denna makt-motmaktmodell då jag beskriver att jag vill möjliggöra för flickorna att definieras sin egen ”sanning” genom att de själva får välja ett intervjutema. Då jag analyserar kring temat *rädsla*, inspireras jag av Foucaults hierarkiska maktmodell (panoptiken) som innebär att en överordnad grupp har makt över en underordnad grupp. I detta sammanhang handlar det således om att kvinnor som grupp är strukturellt underordnade

¹⁰ Se bilaga 2, 3

¹¹ Se bilaga 4.

¹² Foucault Michel (2002) *Sexualitetens historia- band 1 viljan att veta*

män som grupp.¹³ Att kombinera dessa två maktmodeller anser jag inte är något problem, då uppsatsens teman även skiljer sig från varandra då de belyser skilda aspekter av flickornas livssituation.

Projektarbetet som har pågått i Sverige under höstterminen har varit med tio stycken flickor och de som arbetat praktiskt med dessa flickor är två lärare och en personlig assistent. De har träffats en gång i veckan och samtliga träffar har därefter dokumenterats. Vid träffarna har de framförallt arbetat med olika värderingsövningar (där personalen hämtat inspiration ifrån olika håll). Syftet med SPECIAL är att stärka flickornas självförtroende och att våga säga både ja och nej. Arbetet med flickorna kommer att fortlöpa till och med år 2009. Jag kommer in i en inarbetad grupp. Av den anledningen så blir även personalens syn på de frågeställningarna som jag har till flickorna av betydelse, inte minst som utgångspunkt för mina intervjufrågor. De strukturerade intervjuerna är baserade på personalens arbetsmaterial, som analyserades innan jag utformade intervjufrågorna. Jag presenterar nedan en förkortad version av analysen. Analysen förtydligas genom två figurer som illustrerar de olika övningarna och visar även på fördelningen av diskussionsteman.

Arbetsgruppen SPECIALs arbetsmaterial

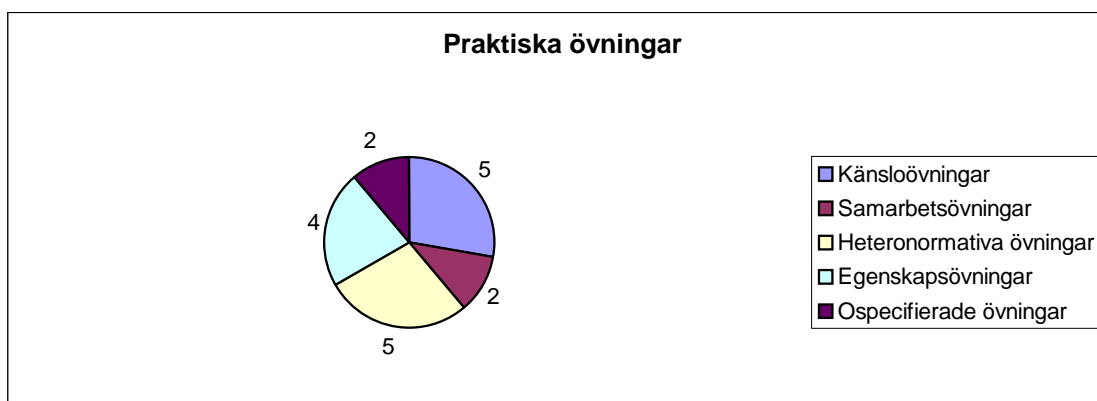
Arbetsgruppens första träff med flickorna i form av SPECIAL är den 23 april 2007 och den sista (som jag har arbetsmaterial för) äger rum den 17 december 2007. Totalt har de under denna tid träffats vid 22 tillfällen. I arbetsmaterialet saknas det dokumentation från två tillfällen. Det första jag har tagit fasta på i analysen är om det förekommer specifika symboler i arbetsmaterialet som kan vara av stereotypiserande karaktär. Efter det har jag fokuserat på arbetsmaterialet och kategoriserat in samtliga övningar i olika grupperingar. Under varje gruppering redogör jag för skilda citat från materialet som dels ger en förståelse för att de hamnar under respektive gruppering, dels ger en mer levande bild av hur arbetsövningarna har sett ut. Symboler som förekommer i arbetsmaterialet är dels en *rosa boll* som är med vid varje träff och som jag förstår, utifrån materialet, ska symbolisera flickornas gemenskap och hjälpa till att skapa en grupp känsla, dels en *prinsesstårta* med inskriptionen SPECIAL som äts vid inledandet av projektet då media är på besök. Dessa två symboler, färgvalet rosa och prinsessa är enligt min mening tydligt stereotypiserande som typiskt feminina symboler.

¹³ Andersen Heine & Lars Bo Kaspersen, red. (1999) *Klassisk och modern samhällsteori* Sid. 354f

Totalt har det vid samtliga träffar varit nitton stycken övningar som jag valt att benämna som praktiska övningar. Därefter har jag grupperat in de olika övningarna i ytterligare underkategorier: *Känsloövningar*, *samarbetsövningar*, *heteronormativa övningar*, *egenskapsövningar och ospecificerade övningar* (se figur 1). Utöver dessa övningar har det varit fyra stycken övningar som jag har valt att benämna för *diskussionsövningar* och jag har även grupperat dem i underkategorier, vilka är: *heteronormativa diskussioner*, *egenskapsdiskussioner* (se figur 2) och även *Vad göra?/Ta ställning till diskussioner* som har varit tre stycken (dessa är separat och ingår inte i någon av figureerna).

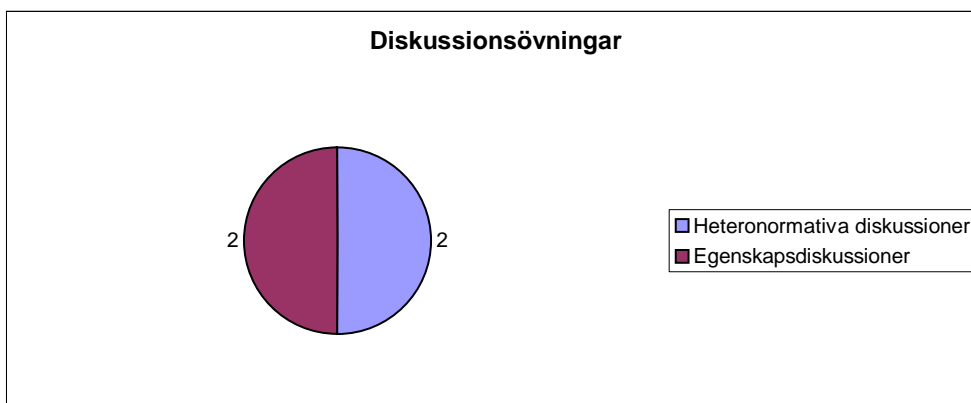
Först presenteras de praktiska övningarna. *Känsloövningar*: Känsloövningarna var totalt fem stycken. Sammanlagt består övningarna i att mima känslor, klippa ut bilder från tidningar på personer som visar olika känslor, diskutera känslosituationer, måla arga bilder och spela upp teater/situationer för varandra där man uttrycker känslor. *Samarbetsövningar*: dessa var totalt två stycken. *Heteronormativa övningar*: dessa var totalt fem stycken. Fyra av övningarna baserades på en film: *Linas kvällsbok* av Emma Hamberg. Samtliga övningar utgår från och reproducerar bilden av att den normala relationen är mellan en flicka och en pojke. Exempel på övningar under denna kategori är dels: ”På vilket sätt tycker ni Lina ska göra slut med Danne?” och dels ”Hur kan man säga nej till att ha sex?”. I samband med detta poängteras kroppsspråkets betydelse. I anteckningarna står det: ”läraren talade om kroppsspråkets betydelse. Det är viktigt att man visar med kroppen vad man tycker, t.ex. när man säger nej.” Ett citat som ger en bild av att ett nej inte är tillräckligt för att tacka nej till sex, då ett nej enligt detta, måste förstärkas med ett kroppsspråk. Olika scenarios målas sedan upp av personalen: ”Om Lina, i filmen, hade blivit med barn med Danne, vems fel är det?” Citatet visar på en antydning till att det *ska vara någons fel* att bli gravid. *Egenskapsövningar*: Egenskapsövningarna var totalt fyra stycken. De bestod av egenskapskort som man delade ut till dem man tyckte stämde in på specifika egenskaper.

Figur 1. Praktiska övningarnas fördelning

Diskussionsövningar: Totalt har det vid samtliga träffar varit fyra *diskussionsövningar*. Namnvalet blir något missvisande då övningarna framförallt har kretsat kring ja/nej frågor och rätt/fel frågor. Även dessa har jag grupperat i kategorier: *Heteronormativa egenskapsövningar* och *Vad göra/Ta ställning till övningar*. *Heteronormativa:* Dessa övningar var totalt två stycken. Den ena övningen har ja/nej svar som möjlighet. "Är det ok att vara tillsammans med en kille som är yngre?" "Är det ok att vara tillsammans med en kille som ens kompisar inte gillar?" "Är det ok att vara tillsammans om föräldrarna inte gillar ens kille?" Även detta är frågor som reproducerar bilden av att den normala relationen är mellan en flicka och en pojke. Den andra diskussionsövningen är: "motsatser om sex och samlevnad" med ok/inte ok och absolut/absolut inte som svarsalternativ. Diskussionsfrågorna var: "Vad tycker du om att ha sex före man gifter sig?", "Tror du att man kan leva med samma partner hela livet?", "Hur ser du på abort?", "Är det okej att ljuga om hur många man har haft sex med?" *Egenskapsövning:* Denna övning var en och gick ut på att fortsätta oavslutade meningar. "De som känner mig tycker ofta att jag är..." "Jag tycker om människor som är..."

Figur 2. Diskussionsövningarnas fördelning

Vad göra?/Ta ställning till övningar: Dessa övningar var totalt tre stycken. Berättande exempel ges av lärarna och flickorna diskuterar utifrån fallen olika valmöjligheter. Två av de berättande exemplen är:

Maria har varit ute med sina vänner. Hon har druckit och känner sig lite berusad. Det är väldigt kallt ute och Maria har missat bussen och hon har inga pengar till taxi. Hon börjar promenera hem. På vägen stannar två killar i en bil och frågar om Maria vill ha skjuts. Vad gör Maria? Tackar ja? Tackar nej?

Lisa och Anna är på fest. Lisa har druckit för mycket och mår ganska dåligt. Anna tycker att Lisa betar sig konstigt. Dessutom börjar Anna bli uttråkad. De känner inga andra än varandra på festen, och de flesta på festen är äldre killar som mest verkar intresserade av att hångla, inte bara prata. Ska Anna gå hem och lämna Lisa där?

Vad göra?/Ta ställning till övningar visar på ett antagande om var risksituationerna finns för flickorna. I båda dessa sammanhang är det i kombination med att druckit alkohol, när de är på fest och är ensamma/ska lämnas ensamma med killar som vill hångla eller som vill köra hem dem sent på natten. Detta behöver inte innebära att det inte stämmer och att så är fallet. Däremot finns en risk att vardagsnära situationer inte upptäcks i arbetsmaterialet. Resultatet från analysen, som jag även baserar mina intervjufrågor på är dels att det i detta arbetsmaterial inte finns utrymme till att finna risksituationer i flickornas vardag, dels ett tydligt reproducerande av heteronormativitet, dels reproducerandet av en stereotyp femininiteten och dels ett reproducerande av skam och skuld hos flickorna. Två av intervjuerna (totalt fyra) baserar jag på analysen av arbetsmaterialet. Temana är: kärlek (som även inkluderar synen på en partner) och den andra intervjun är om kroppen (som även inkluderar hur man ska vara som flicka idag). De två andra intervjuerna är teman som flickorna själva har valt. Det är ett försök till att möjliggöra för flickorna, att själva inneha makten över vad de anser är av betydelse i deras vardag, vilket inspireras av Foucaults makt-motmaktmodell. Teman som flickorna själva har valt är dels sexualitet som valdes av grupp ett och dels övergrepp och mobbning som valdes av grupp två. Temat sexualitet valdes med motiveringen att det är något som de funderar mycket på, men som de inte pratat något om i projektet. Temat övergrepp och mobbning motiverades av flickorna som något som är vanligt idag men trots det är det inget som de har pratat något om i projektet. Min avgränsning är att fokus ligger hos flickorna. Det har således inte gjorts några intervjuer med berörd personal. Att intervjua personalen anser jag även skulle vara problematiskt då personalen befinner sig mitt i arbetsprocessen i ett fortskridande arbete med flickorna.

Etik

Vid ett inledande samtal berättade jag för flickorna på ett tydligt och konkret sätt om min studie och om mitt syfte med studien. Jag var även tydlig med att berätta att det är frivilligt att delta och att man när man vill kan avsluta deltagandet. Jag är medveten om den problematiska situationen och den maktposition som det innebär att vara intervjuare. För att förebygga detta valde jag dels att intervjua flickorna i grupp, dels ge dem möjligheten att bestämma intervjutema utifrån vad de själva anser är en del av deras vardag. Karin Barron beskriver maktaspekten av att som intervjuare ha en överordnad position gentemot respondenten. Hon beskriver även en särskild problematik som kan uppstå i intervjuer med funktionshindrade. Denna problematik bottnar i att funktionshindrade inte har som vana att prata och beskriva sin egen situation och att vara i centrum.¹⁴ Flickorna beskrev intervjutillfällena som framförallt roliga då de fick utrymme till att tala om saker som de själva beskrev som viktiga och som är en del av deras vardag. De beskrev även andra teman som jobbiga att prata om, men trots det som viktiga, då även det är en del av deras dagliga liv.

Disposition

Efter inledning ges en presentation av projektet och syftet med uppsatsen. Därefter ges en presentation av studiens metod och material som följer av en analys av arbetsgruppen SPECIALs arbetsmaterial. Följt av en diskussion kring etik i samband med forskning. Därefter presenteras de teoretiska utgångspunkterna. Därefter följer en bakgrund till de flickor som ingår i denna studie som följs av flickornas konstruktioner av femininitet och normalitet i relation till kön, kropp, sexualitet, etnicitet och intellektuellt funktionshinder. Kapitlet är indelat i fem skilda teman; kärlek, *jaget*, horan och playern, sexualitet och avslutningsvis mobbning och överfall som är ett tema som existerar relativt oberoende från de andra temana. Efter det följer analyskapitlet. Där lyfts ytterligare teman ur föregående kapitel som belyses, analyseras och kopplas ihop med relevant teori och tidigare forskning (det är i detta kapitel som teori och tidigare forskning presenteras). Kapitlet är indelat i sex teman; kärlek, *jaget*, kropp och själ, har etnicitet en betydelse?, rädsla och utsatthet. Därefter följer en sammanfattande diskussion.

¹⁴ Karin Barron (2004) *Genus och funktionshinder*, Sid. 128f

Teoretiska utgångspunkter

Funktionshinder är ett komplext begrepp med flertalet definitioner och tolkningar¹⁵.

Rosemarie Garland-Thomson beskriver begreppet som ett omfattande begrepp med underbegrepp så som; sjuk, deformerad, galen, gammal, ful, onormal och allt det som inte passar in i diskursen för det som anses normalt i dess kulturella och sociala kontext.¹⁶ Hon poängterar även att funktionshinder inte bara inbegriper en viss kategori människor utan snarare är en del av oss alla, i mer eller mindre utsträckning.

The constituency for feminist disability studies is all of us, not only women with disability: disability is the most human of experiences, touching every family – and if we live long enough – touching us all.¹⁷

Forskning om funktionshinder och handikapp är ett relativt nytt område inom genusvetenskapliga studier. Däremot tycks det ha kommit mer och mer i samband med att diskussioner kring *vad är en kvinna* och *vad är en människa* återigen har uppmärksammats. Feministiska teoretiker har kritiserat bilden av kvinnan som *den andra*. Kvinnan har historiskt sett setts som *det andra* på samma sätt som den funktionshindrade (*disabled*) betraktas som den andra i relation till den icke-funktionshindrade (*abled*). Simone de Beauvoir¹⁸ har haft en betydande roll, framförallt när det gäller att problematisera begreppet kvinna och även genom sitt försök till att kartlägga varför just kvinnan blev *den andra* i relation till mannen. Bilden av den offentliga kvinnan kan relateras till bilden av den funktionshindrade som har ansetts, likväl som kvinnan, som en sämre version av människan. De dikotomiska relationerna som existerat genom historien, som visar på en vilja till att urskilja och att distansera sig från något icke-önskvärt återspeglas således även i talet om den funktionshindrade genom kategorierna *abled* och *disabled*. Garland-Thomson poängterar vikten av att interagera båda begreppen funktionshinder och kön och att handikappforskningen inte kan uteslutas från genusforskningen och vice versa.¹⁹ Garland-Thomson talar här om att integrera funktionshinder (*integrating disability*) för att även poängtera vikten av att interagera kön och funktionshinder med ras, etnicitet, sexualitet och klass. Det är av vikt att dessa begrepp inte endast adderas på varandra utan snarare undersöka hur dess mångfasetterade system går in i varandra, omdefinierar varandra och även konstituerar

¹⁵ Exempelvis visar Lars Grönvik (2007) i sin avhandling *Definitions of disability in social sciences* skilda begreppsinnebörder och i många fall även oklarheter när det gäller begrepps användning inom forskningen.

¹⁶ Garland-Thomson, Rosemarie (2004) *Integrating Disability, Transforming Feminist Theory* Sid.77

¹⁷ Ibid.76

¹⁸ de Beauvoir, Simone (2002) *Det andra könet*

¹⁹ Garland-Thomson, Rosemarie Sid. 74

varandra.²⁰ Garland-Thomsons resonemang är direkt förenligt med det intersektionella perspektivet som kritiserar feministiska teoretiker för att utgått från den vita medelklasskvinnans perspektiv. Det vill säga en teori skapat för och av vita medelklasskvinnor med ett antagande om kvinnan som universell.²¹ Simone de Beauvoir beskriver i sin självbiografi att kvinnlighet är som ett *tillstånd*. De är varken *väsen* eller *natur* utan något som de olika kulturerna skapat från vissa fysiologiska fakta.²² Garland-Thomson beskriver att på samma sätt som kvinnlighet inte är något naturligt tillstånd är även funktionshinder socialt och kulturellt konstruerat.²³

Heteronormativitet är ytterligare ett begrepp som uppstått genom normering. Det vill säga viljan att definiera det avvikande i relation till det normala. I detta sammanhang är det relationen mellan heterosexuallitet (som anses vara normen) och homosexualitet (som anses vara det avvikande). Normer kan beskrivas som oskrivna sanningar och är i regel osynliga till dess att någon bryter dem. Heteronormativitet innebär ett antagande om att alla är heterosexuella och det naturliga sättet att leva är heterosexuellt.²⁴ En följd av detta är att det som inte är heterosexuellt anses avvikande och stämplas som fel och annorlunda.²⁵

Flickornas konstruktion av femininitet och normalitet i relation till: kön, kropp, intellektuellt funktionshinder och etnicitet

I detta avsnitt får flickornas berättelser ett stort utrymme. Målgruppen som ingår i denna studie är flickor som vanligtvis inte får komma till tals. Det är även sällsynt att flickor med intellektuellt funktionshinder får prata om sig själva och beskriva sina egna erfarenheter. Av den anledningen har jag valt att lyfta fram flickornas röster genom att presentera flera citat. Detta då jag vill möjliggöra flickornas berättande och inte förgripa mig på materialet, vilket även hade inneburit att jag även hade förgripigt mig på flickorna. Detta avsnitt är således en tematisk presentation av intervjuerna baserad på en analys av intervjumaterialet. Inledningsvis ges en kort presentation av flickorna och varför de går på gymnasiesärskola. Därefter följer

²⁰ Garland-Thomson, Rosemarie Sid.76

²¹ Se bland annat: Paulina de los Reyes, Irene Molina och Diana Mulinari (2003) *Maktens olika förklädnader*

²² Simone de Beauvoir (1984) *De bästa åren* Sid. 394

²³ Garland-Thomson Sid. 77

²⁴ Tina Rosenberg (2002) *Queerfeministisk agenda*, Sid. 100

²⁵ Ibid.101

fem teman vilka är: kärlek, *jaget*, horan och playern, sexualitet och avslutningsvis mobbning och överfall som är teman som existerar relativt oberoende från de andra temana.

Bakgrund om flickorna

Flickorna som är med i arbetsgruppen SPECIAL beskrivs ha en lättare utvecklingsstörning eller även benämnt som en funktionsnedsättning²⁶. För att få gå på särskolan så krävs det att en basutredning är gjord vilket innebär: pedagogisk, psykologisk, social- och läkarbedömning samt även föräldrarnas och elevens bedömning. De elever som kommer till särskolan beskrivs vara individer som genom skolgången ständigt *legat lite efter*. Antingen så har eleverna alltid gått i liten grupp eller på särskola eller så är de individintegrerade, vilket innebär att de har gått i "vanlig" skola fram till årskurs nio för att sedan börja på särskolan på gymnasiet.

Personalen som arbetar med flickorna i SPECIAL beskriver dem som: känslostyrda, impulsstyrda, att de har en problematik när det gäller tidsuppfattning, logiskt tänkande och saknar ett kritiskt tänkande och en förståelse för konsekvenser. Flickorna ser ut som vilka flickor som helst men som i dagens samhälle skulle beskrivas *bete sig lite konstigt*. Problemet med att flickorna inte har ett synligt funktionshinder tas upp av personalen. Flickorna hamnar ofta i *gråzonen* och hamnar utanför systemet i flertalet sammanhang, bland annat p.g.a. att de inte har någon självklar rättighet till Lagen om särskilt stöd (LSS).

Kärlek

Under det första temat som handlar om kärlek diskuteras även synen på en partner och vad det innebär att ha en relation. Kärlek beskrivs av flickorna som en känsla som infinner sig när man hittar någon som är som en själv. Detta innebär att kärlek är när du kan se på personen i fråga och känna att den är precis som jag är: *Det är någons själsfrände... någon som är som dig* beskriver Anya. Kärlek är mellan en man och en kvinna och beskrivs som viktigt därför att: *man behöver en man i sitt liv och i sin framtid om man vill skaffa barn och egen familj* enligt Alaya. Flickorna berättar om två olika typer av kärlek: dels är det kärleken till mannen och dels är det kärleken till vänner och familj. Flickorna är överens om att vänskapskärleken är en bättre kärlek. Bella förklarar varför: *Jag tycker att vänskapen är mycket bättre än vanlig kärlek... som jag tycker är att vänner är mycket bättre än killar och så för att vänner finns alltid till hands*. Vännerna visar även fylla en viktig funktion som kärleken med en man inte kan ge. Vännerna beskrivs som *stöttande* och det är med vännen som man har roligt och en vän kan man även vara med då man behöver vara för sig själv en stund. Bella fortsätter att beskriva vännerna:

²⁶ Jag kommer att använda mig av begreppet intellektuellt funktionshinder i denna studie

De stöttar och hjälper när man behöver hjälp och så gör man massor med roliga saker med kompisarna som man inte kan göra med killen. Man kanske vill komma undan killen lite grann och inte vara med honom så mycket, för man vill vara med vännerna istället för man att man känner sig tryggare med vännerna än med killen.

Flickorna hävdar även att när man har en partner så händer det dels något med en själv, dels att det händer något med och inom relationen och även med omgivningen anser Berit som säger: *Vänner lämnar en lite mer när man har kille det har jag ju märkt.* Samtidigt beskrivs partnern som tidskrävande enligt Bella:

Ja jag har kille och jag vet hur det är liksom för jag kan inte vara med mina vänner så mycket för han tar upp hela tiden och helger och sådana saker. Jag kan inte vara med mina vänner överhuvudtaget. Jag ringer till dem mindre också.

När jag frågar vad det är som gör att pojkvänner tar så mycket tid berättar en av flickorna att det beror på att de behöver mer tid på sig än vad andra människor behöver för att lära känna killen. Detta för att de sedan ska förlova sig och då måste de veta hur personen är innan de gör det. Berit ser däremot en möjlighet till att inte alltid behöva vara med sin partner och det är genom att ha ett distansförhållande. Då är det möjligt att både ha en partner och fortfarande umgås med vännerna: *men om man har ett distansförhållande då kan man vara med både killen och sina vänner när det går.* När man väljer en partner så beskriver flickorna att det är viktigt hur personen är till sättet. Däremot är personligheten i sig inte något som hindrar att man har en relation med pojken/mannen enligt flickorna. Det handlar snarare om att *prata ut* om saker som är en lösning på beteenden som inte uppskattas. Ibland är det ju så att killens problematik är att han är just bråkig anser Berit:

Man väljer väl lite efter hur personen är. Ok han kan vara bråkig men då får man pratas vid. Bråkar vi så talar vi ut om det, liksom att gör inte så igen utan säg till mig istället för att skrika.

Flickorna beskriver giftermålet som något naturligt och som kommer efter kärleken. De beskriver även att det *händer något* efter giftermålet, dels med sig själv som person och dels så händer det något inom relationen. Anya förklarar det såhär: *Man får en underbar känsla vid första ögonkastet du vet. Efter giftermålet det är då det händer att man får negativa sidor om sin partner.* Bella beskriver att den underbara kärleken är en känsla som avtar den dagen man gifter sig: *så håller den här kärleken till att man gifter sig och då är man fortfarande kär men ibland så kan den här kärleken gå över när man gifter sig, man börjar tappa lite grann.* Athena anser att man blir *en helt annan människa* när man har gift sig, att man blir mognare som person. Alaya poängterar att det är viktigt att hitta den rätta och att ens själsfrände förväntas man av föräldrarna finna endast en gång:

Ni svenskar får ju vara tillsammans med den ni är kär i men vi får inte ha så. Vi måste vänta tills att vi ska gifta oss och det... De tror att man ska hitta sin själsfrände på en gång och inte så många gånger liksom, att man ska vara kär en gång liksom det är så de tänker...

Samtidigt som flickorna beskriver föräldrarnas syn och förväntningar när det gäller relationer och giftermål så poängterar Alaya att hon inte kan veta helt säkert hur hennes föräldrar egentligen tänker kring relationer och partner, detta då hon aldrig har pratat om det med sina föräldrar. Däremot så tror hon att föräldrarna är oroliga för att pojkarna/männen inte är seriösa och att de bara är ute efter att ha sex:

Föräldrarna tror att killarna kommer att dissa²⁷ oss eller att de bara är ute efter en sak och sedan dra... så tror jag att de tänker, men jag har inte snackat med mina föräldrar om det men jag tror ju så.

För samtliga flickor är det självklart att den normala kärleken är med en person av motsatt kön. Kärlek mellan samma kön beskrivs både som förbjudande och även som något onormalt enligt Alaya: *Man får inte vara det. Vi är emot sådant där.* Föräldrar, familj och vänner skulle bli förvånade om de var så att de var tillsammans med en av samma kön. Reaktionerna skulle vara förvånande och ifrågasättande. Frågorna skulle enligt Bonny vara: *Varför är du ihop med en tjej? Vem är den här personen, är du kär i henne eller?* I slutändan är det dock upp till henne vad hon vill göra med sitt liv, det är i så fall hennes val enligt Bella. Flickorna berättar att kärlek mellan samkönade inte finns i deras närhet, det är säkra på att det inte finns på skolan som de går på, men eventuellt att det finns någon annanstans. Bonny förklarar: *Ja det kanske finns någon i Sverige som är det men inte på den här skolan.* Berit poängterar dock att man inte får vara elak mot en person som är tillsammans med någon som är av samma kön även om det är lite konstigt:

Ja de skulle kanske tycka att man är lite konstig om man var ihop med en tjej... men samtidigt så är det ju en själv som väljer om man vill vara lesbisk eller inte... på ett sätt tycker jag att man ska acceptera det även om det är hennes val. Man får inte gå och skratta eller viska något dumt om henne bara för att hon har tjej eller så.

Flickorna berättar även att det finns olika typer av kärlek. Dels är det den normala kärleken som är mellan en man och en kvinna och så är det kärleken till familj och vänner.

Vänskapskärleken beskrivs som den varma empatiska kärleken medan kärleken till en man framförallt handlar om kontroll och ett begränsande av hennes livsutrymme. Kärlek mellan två av samma kön finns någonstans men inte i deras närhet. Det beskrivs som onormalt och skamligt. När man har en relation så händer det något både med sig självt och med

²⁷ Slang för att överge

omgivningen. Att ha en relation är även förbundet med att gifta sig och att skaffa egen familj. När man har gift sig händer det något både med en själv och även med relationen. Det handlar framförallt om att man blir mognare som person men även att kärleken börjar avta och det beskrivs bli lite "tråkigt".

Sexualitet

Sexualitet är ett av de temana som flickorna själva valde med motiveringen att det är något som de funderat mycket på, men som man aldrig pratar om. Sexualitet definieras av flickorna som att pussa och att hångla eller att visa sin kärlek öppet som att hålla varandra i handen. Athena beskriver att sex är när man ligger med varandra och Anya anser att kärlek och sex hör ihop:

Om det är jätte starka... om man verkligen är kär i någon jätte mycket om man tänker på en person hela tiden då blir det sådär ja kanske man får sådana där starka känslor. Kanske det känns inom kroppen.

Anya säger att sex handlar om att man får en känsla i kroppen: *ja men det kanske känns något inom kroppen jag har hört det från andra, de säger det.* Medan Athena anser att sex är något som man har efter giftermålet och det har man bara med sin partner: *sex är något man gör när man har gift sig och det är något man gör med sin partner liksom.*

När det gäller sexualitet är det givet hos flickorna att likväl som kärlek så är även sex något som sker mellan en man och en kvinna. De har även svårt att tänka sig att det finns lesbiska och homosexuella i deras närhet och vid blotta tanken så uttrycker flickorna äckelljud. Både Anya och Alaya uttrycker: *uäkh...* Om det mot förmodan finns de som har sex med någon av samma kön, så är det samma bild som ovan i relation till temat kring kärlek, att det har man *någon annanstans*, möjligtvis i USA hävdar en flicka och sex mellan två av samma kön beskrivs av Anya som onaturligt:

Jag tycker att det är onaturligt... nej men alltså det är man kvinna liksom det ska vara motsatt kön... det går inte liksom vi har skapats såhär och man får acceptera det... alltså människor de gör liksom vad som helst.

Flickorna hävdar att man har sex för att det är roligt men samtidigt så beskriver de att det finns en gräns och att det inte får bli för mycket då det finns de som är beroende av sex, på samma sätt som man kan vara beroende av droger. Athena förklarar:

Men det finns ju också sådant där sexberoende... ja precis sådana som tycker om det liksom och ser det som sin hobby.

Det är även en skillnad hur man upplever sex beroende på om man är flicka eller pojke enligt flickorna. Pojkarna beskrivs som kåta och de kan även visa att de är det till skillnad från flickor som inte alls är kåta på samma sätt. Flickor kan eventuellt vara kåta men då är det inom ett förhållande och det krävs äkta kärlek för att en flicka ska bli det hävdar Alaya:

Inom ett förhållande så kanske de är det, det beror på hur förhållandet ser ut... om det är äkta kärlek och om tjejen tycker jättemycket om killen och kanske vill och är redo då gör hon det.

Alaya beskriver även att man förstår när en kille stöter på en. Man förstår det genom att de tittar en i ögonen och genom att de säger saker, de kommer även nära och rör vid en och visar på något sätt att de vill ha en, det är något som man bara förstår enligt Anya: *alltså man förstår när killarna vill ha liksom... de är sådana kåtbockar allihopa.*

Flickorna funderar även kring oskuld och vad det egentligen innebär att bli av med oskulden. De talar om oskulden som deras gåva som de inte får ge till någon och de vill absolut inte bli av med den. I samband med det vill de veta vad som skyddar mot att bli av med oskulden.

Alaya undrar:

Jag har hört att vissa säger att man får det och vissa säger att man inte får det när man har sex... att det kommer blod när man har sex... Om man har kondom skyddar det då mot att bli av med oskulden?

Flickorna diskuterar sinsemellan om kondom och vad den egentligen är bra för. De resonerar även om vad som är naturligt och vad som inte är naturligt i relation till sexualitet. Nedan är en diskussion mellan tre av flickorna i relation till detta.

Anya - allt sådant där alltså ni säger att det är naturligt men jag tycker inte om sådant där... alltså jag bara undrar men går hela den där in eller...

Athena - Ja

Anya - alltså vet ni hur stora killarna har också ska de komma in i på tjejerna... du ljuger eller hur... alltså vi kommer att få jätte ont... det finns tjejer som njuter av det här alltså.

Athena - alla gör sådant, det är naturligt och du kanske är mognare när du har gift dig.

De kommer även in på att sinsemellan diskutera hur man kan se på en person om det är någon som har haft mycket sex. De är eniga om att man kan se på en flicka om hon har haft sex och även om hon tycker om det. Nedan följer en diskussion mellan tre av flickorna kring hur man med sitt utseende visar att man tycker om sex och att man har haft sex:

Anya - Men alltså man kan se vissa tjejer som har kortkort och värsta uringningen då kan man ju förstå Ja att de har haft det

Athena - Ja att de har haft det och att de är så kåta

Anya - Blond, stora bröst liksom *skratt*

Kamilla - Kan man ha kortkort, uringat och stora bröst utan att ha haft sex?

Alaya - Kan man väl alltså det vet jag inte

Anya - Jag tror inte det för om man inte har sex så visar man inte kroppen liksom

Athena - Man förstår när tjejer har sex

Alaya reagerar mot diskussionen och känner att hon tycker om att ha linne på sig på sommaren, men om man diskuterar kring det som ovanstående så skulle det innebära att hon då skulle vilja visa upp sig, vilket hon anser inte är hennes syfte: *men tänk om tjejen vill visa upp sig för att hon ska vara fin och så... hon gör det inte för själva killen och för att hon vill ha sex och så utan bara för att hon ska vara fin.* Vilket leder till ytterligare en diskussion mellan tre av flickorna:

Anya - Det finns ju män som kollar på en och våldtar en bara för hur man ser ut. Så för sitt eget bästa så tycker jag att man måste tänka på det

Athena - Jag kan ha kort linne men man behöver ju inte visa magen och bröstet. Jag skulle inte känna mig bekväm i urringat och kort kjol.

Anya - Ja, och folk kollar på en och det är samma sak som att man har gjort det och det är din skuld förstår du

Alya - Ja

Anya - Då får man skylla sig själv att de kollar på en

I relation till sexualitet och att som flicka ha sex så diskuterar de även om hur flickor är och betar sig *någon annanstans*:

Athena - i USA där om man går i kortkort då är det ett tecken på att man är en slampa...

Anya - ja men på kvällen då har jag också sett sådana här från Thailand de går också ute på kvällen också har de korta grejer och ja visar sig och så.

Athena - Utmanande liksom det finns ju gränser för allting för vad man kan ha för kläder och hur man ser ut.

Alaya - Tjejer kan inte gå som de vill.

Anya - Jag tycker att det är förnedrande om man visar för mycket.

Flickorna beskriver indirekt att skulden är hos flickan. Flickan bör tänka på hur hon klär sig. Har hon kort kjol och urringat så får hon räkna med att killarna tittar på henne och att det kan leda till att hon då blir utsatt. För det visar även att det är en flicka som tycker om att ha sex enligt flickorna. Det är en komplicerad balansgång som flickorna beskriver när det gäller sexualitet. Dels att sex är naturligt men att det inte får bli för mycket och ofta för då är det onaturligt. Samtidigt som de ser de på sex som något naturligt som sker mellan en man och kvinna inom en relation så beskrivs flickor som har sex även som något fult och skamfyllt. Det är givet att sex är mellan en man och en kvinna. Sex mellan personer av samma kön är onaturligt och finns *någon annanstans*. De beskriver sexualitet som något som är för män (oavsett om de är i en relation eller inte) och för flickor när de befinner sig inom en relation eller inom äktenskapet. Flickorna beskriver att de på grund av deras kultur och religion inte får ha sex innan äktenskapet. Den största rädslan för flickorna handlar dock inte om att ha sex före äktenskapet utan snarare om att bli av med oskulden. De visar även på tendenser till att sakna kunskap om sin egen kropp och om sexualitet.

Jaget

Man ska vara sig själv. Det spelar ingen roll, man kan vara hur man vill, pojkflickig eller typ killig eller hur som helst. Det är hennes stil liksom berättar Anya. När det gäller den upplevda känslan av specifika förväntningar på hur man ska vara som tjej idag så upplever flickorna inga specifika krav på hur man ska vara, snarare så upplever de krav på hur man inte ska vara. Återigen poängteras vikten av att vara den man är, det vill säga att vara sig själv och det är lite otydligt, vad det där att vara sig själv, egentligen innebär. När det gäller begränsningar beskriver flickorna att det framförallt handlar om beteendet och att där infinner sig känslan av att ses som annorlunda. Berit förklarar det såhär:

Att man tycker att ja men varför betar jag mig sådär det gör ju ingen annan typ, man kan göra sig fånig och ja att man inte får vara sig själv utan man måste vara någon annan för att passa in och grejer hela tiden.

Flickorna berättar att det *märks* om man är på ett sätt som inte anses som ett normalt sätt att vara på när man är bland andra människor. Det märks genom att man får en stirrande blick och ibland även genom kommentarer. Bella berättar:

Alltså man kan vara sådär flamsig och så inför vänner och då blir det liksom att ah hallå vad är det med henne. De brukar inte lägga sig i och det men jag brukar ändå känna den pressen... som att alltså typ ibland så tänker jag att de liksom tittar på mig och bah hallå vad är det för fel på henne liksom typ.

Flickorna hävdar även att de pratar om *andra* saker när de är bland vissa människor och om man gör något som anses fel så brukar det leda till att ingen vill vara med en. Berit säger: *Om man sitter med en kompis och pratar så kan man ju nästan tycka att vi pratar om andra saker... gör man fel så är det ingen som vill prata med en nästan.* När det gäller utseendet så visar flickorna tydligt på att det inte är något som de bekymrar sig över. Utan de poängterar att man ska se ut som den man är och när det gäller smink så är det upp till var och en hur man vill göra. Det kan vara fint både med och utan smink. Men det finns enligt flickorna inget specifikt sätt som man ska se ut på även om Bella uttrycker det genom att säga att man inte ska spöka ut sig mer:

Det där är lite olika tycker jag, men jag tycker inte att utseendet spelar någon roll, man ska se ut som man själv och inte utspöka sig ännu mer.

Flickorna förklarar även att tjejer är *annorlunda* än killar och således är även flickor begränsade när det gäller att ta plats och att prata högt, framförallt i klassrummet. När det gäller känslor så anser de att flickor och pojkar har olika känslor. Amira hävdar att flickor är mycket känsligare: *De är känsliga alltså mycket känsliga och killarna inte så mycket.* Anya anser att pojkar håller känslorna på insidan medan flickor har känslorna på utsidan: *Alltså*

tjejer kan gråta men killar de skäms de kan inte visa det... de är mer tysta av sig liksom och använder hjärtat och insidan inte utsidan.

Det är även viktigt när det gäller ens kropp att man ska vara och se ut som den man är. Man ska inte försöka vara något/någon annan. Bella förklarar varför det är viktigt att vara sig själv: *man ska vara helt sig själv. Om man inte är sig själv så kan man aldrig hitta någon.* Flickorna definierar en kvinnlig kropp som former och en manlig kropp som muskler och det är så som de är skapade av naturen. Alaya förklarar även vad det är som killar/män uppskattar med den kvinnliga kroppen: *Ja men alltså det finns ju killar som tycker om former och det, ganska mycket, men det är liksom kvinnligt.* Anya instämmer: *ja det är kvinnans kropp, den ser ut så, den är skapad så. Det kanske är vissa som inte har den där formen men...* Alaya kan beskrivas uppfylla det kvinnliga kroppsidealet i relation till att ha former, hon berättar däremot att hon inte är nöjd med sin kropp. Detta då det är så många killar som tittar på henne, vilket hon upplever som obehagligt. Alaya förklarar varför hon inte tycker om sina former:

Ja men det är jätte många som tycker om att jag har så mycket former och så men jag tycker inte det jag vill gå ner liksom för det känns för mycket... Ibland när jag ska ha byxor på mig så går de bara hit (visar upp till låren) de går inte hela vägen upp.

Till början är det ett skämtsamt tonfall som Alaya har när hon illustrerar hur byxorna inte går hela vägen upp till midjan utan kilar fast vid låren. Tonfallet förändras till att bli mer allvarligt när hon beskriver det sätt som killar tittar på henne: *... nämen sedan också det är många killar som kollar liksom alltså mina tjejkompisar har sett att det är många killar som kollar på mig...* Flickorna berättar även att pojkarna tittar mer på dem om de har tighta, åtsittande kläder. Vilket gör att flickan med former snarare väljer att klä sig i en hip-hop stil, med löst sittande kläder. Anya beskriver det motsatta, att hon skulle vilja ha mer former: *jag vill ha mer former så att det syns.* Bella förklarar blicken som hon får av pojkar/män: *De fäster blicken på ett speciellt sätt, det vill säga att de inte tittar en i ögonen utan blicken är riktad mot kroppen.* Alaya beskriver det som att de: *garvar och kollar upp och ner.* Berit säger: *Jag har fått sådana blickar när de inte tittar en i ansiktet utan tittar längre ner på kroppen liksom... när killarna har ögonen på ett sätt...* Bella beskriver en situation då hon fått den speciella blicken:

Det var en gång när jag satt med honom och jag hade nyklippt hår och jag hade rätt så urringad klänning såhär och då så tittade han på mig på ett visst sätt... jag såg ju vart ögonen gick någonstans... så jag sa till honom vad tittar du på och han bara ja men jag tittar på din nya frisyr och jag bara sa en gång till men vad tittar du på och han bara ja men jag tittar ju på hur fin du är och jag bara men vad tittar du på och han bara inget och jag förstod ju vart han tittade...

Flickorna beskriver inte endast blickarna som ogillande, ibland kan de även vara uppskattande blickar. Framförallt så är det blicken med ögonkontakt som flickorna beskriver som en bra blick. Berit beskriver den uppskattande blicken om personen uttrycker något positivt i sitt ansiktsuttryck: *att man ser glad men ändå normal ut...* Bella förklarar hur blicken även kan vara något positivt även om den relateras till attraktivitet:

Man kan bli uppmuntrad om killen tycker att man är snygg och visslar efter tjejen då kan man bli lite glad... men ändå skita i vad dem gör liksom... man kan bli uppmuntrad av att de tycker att tjejen är snygg och så för det är ju ändå positivt ändå liksom då bli man glad... ja men den killen visslade på mig liksom... då vet man att man ser bra ut...

Det är viktigt att man är sig själv och inte försöker att vara någon annan. Endast om man är sig själv så kan man finna en partner enligt flickorna. Det är tydligt när man är på ett sätt som inte anses vara rätt och normalt och det bemöts med stirrande blickar och även ibland med kommentarer. Som kropp bemöts de inte som annorlunda. Som kropp bemöts de framförallt som attraktiva och de beskriver i samband med det männens blickar. Männens blickar kan både vara negativa och positiva. Det är negativt när blicken far upp och ner på deras kroppar när man egentligen vill ha en ögonkontakt. Det är positivt att det är ett bevis på att man ser bra ut enligt flickorna.

Horan och playern

Diskussionen om *horan och playern* kom upp vid ett storgruppsstillfälle då jag presenterade mig för tjejgruppen. Det verkade som att de hade diskuterat kring *horan och playern* tidigare och min nyfikenhet över vad dessa två begrepp står för och i vilket sammanhang som flickorna använder sig av dem, innebar att jag även lyfte upp *horan och playern* vid ett intervjutillfälle. Horan beskrevs som kvinnligt och playern som manligt. Anya beskriver att en player är:

När man leker med folks känslor. Man är bara ute efter en sak och sedan går man till nästa. Det är killar som säger att de gillar tjejen men de playar runt... de leker med tjejen som inte förstår leken.

Det är även ett begrepp som flickorna sinsemellan använder sig av då en kille har varit med dem och en annan flicka samtidigt. Personlighetstypen som kategoriseras som en player har flickorna träffat vid många tillfällen och de hävdar att de vet hur *de* fungerar. Flickorna berättar att de har träffat *dessa killar* på chattsidor på internet. Det är enkelt att se vem som är en player enligt flickorna. De förklarar att på chattsidorna registrerar man sin status som hos de här killarna då är: *självständig* eller *player*. Alaya berättar: *De skriver att de bara är ute*

efter bass²⁸, ja det är det där hängla, att de bara är ute efter en sak... Men det är bra att de kan erkänna i alla fall.

Hora definierades av flickorna som något kvinnligt och beskrivs av Bella som: *Alltså horor, tjejer liksom har mycket urringningar och vill visa upp oss lite mer och sådant... Berit anser: Ja de är väl alltid ute efter mer hela tiden, de är inte nöjda med det de får utan vill ha mer och mer och mer hela tiden precis som narkotika och sånt.* De berättar att de ofta blir kallade för hora. Bella har blivit kallad för hora och förklarar hur det kan vara:

Så fort man går någonstans liksom och sedan så sätter man sig och är helt normal liksom och så kommer det en kille och säger kolla på henne hon är värsta horan fast att man inte är det liksom, då brukar man bli lite småsur och ledsen och man förstår inte varför någon säger så. Vad har jag gjort liksom.

Athena menar att det ibland har att göra med hur man klär sig som tjej, samtidigt som hon reflekterar över skillnaden på *killordet* och *tjejordet* och hur det används.

Det finns ju några killar som säger hora till en tjej bara för att hon har kort kjol. Tjejernas ord är mycket starkare än killarnas... det är killarna som säger till oss att vi är horor liksom. Det var de som hittade på det och vi tar illa upp. Vi vill inte bli kallade sådär.

Flickorna berättar även om de avvisar en kille som är intresserad av dem så är det vanligt att killarna kallar dem för hora. Anya beskriver hur det kan gå till:

Om man dissas²⁹ en kille och han stöter på dig då säger de alltid hora till dig. Typ ok hora gå då... det finns killar som gör så. De blir sura för att man inte vill ha dem... det är konstigt men det är så världen fungerar eller samhället.

Ordet hora beskrivs som vanligt förekommande tillskillnad mot player. Hora hör man i flertalet situationer och sammanhang, på skolan, i hemmet, på stan och på krogen. Bella beskriver att hon även förknippar horan med playboysymbolen:

Horan kommer ju upp vart man än går liksom. I alla fall så har jag hört det. Jag har inte hört så mycket om player det är inte så vanligt. Men man hör om playboy kaninen och sådana saker för då förknippar man det med alltihopa liksom... den där playboy kaninen... Jag tror att det ska visa att man är en sådan som... jag vet inte riktigt men svårt att säga...

Det är vanligt att flickorna får höra att de är horor. Ofta i situationer då de avvisar en pojke/man som flirtar med dem. Hora är mer vanligt förekommande än player. Pojkar som är players är däremot vanligt förekommande och flickorna har träffat den typen flera gånger. Skillnaden är att pojkarna själva benämner sig för player. Hora är däremot något som pojkarna har hittat på och är något som flickorna inte vill kallas för.

²⁸ Bass är ett slanguttryck för att ha sex

²⁹ Slang för att avvisa någon

Mobbning och Överfall

Det andra temat som flickorna själva valde att diskutera var *mobbning och överfall*, med motiveringen att det är så vanligt idag och trots det så har de inte pratat något om det inom projektet. Flickorna beskriver den gemensamma erfarenheten av att under uppväxttiden ha blivit mobbad. Mobbningen har skett på de olika skolorna som flickorna har gått på både på särskolor och vanliga skolor och kring kvarteren där de har bott. Mobbningen har satt spår hos flickorna som framförallt handlar om rädsla. Rädsla för att bli slagen, rädsla för att bli tittad på, rädsla för att bli tagen på och rädsla för att ständigt uppfattas som *annorlunda*.

Flickorna visar på en ständig strävan av att försöka att passa in och känslan av att misslyckas. Trots detta beskriver flickorna människorna som utsatt dem för detta som personer som inte kände dem, personer som kanske mådde dåligt själva och personer som kanske själva har haft det svårt i livet. De poängterar vikten av att våga vara den man är och att alltid vara vänlig mot de man möter att aldrig viska bakom någons rygg eller att retas. De vet hur viktigt det är att bli accepterad för den man är och hur det känns att inte bli det. För att få en förståelse för vad flickorna menar med mobbning och överfall så bad jag dem definiera de två olika begreppen. Bonny förklarar mobbning: *Mobbning är att man blir utstött och att det är ett gäng eller en person som retar en*. Berit tar upp en annan aspekt: *Det kan vara mobbning via Internet*. Bella poängterar att det sker i ens närhet dagligen: *Det är på gården där jag bor trots att de inte vet vem jag är riktigt*. Det har existerat på de skilda skolorna som flickorna har gått på. Bella: *Jag gick bara i korridoren såhär nära väggen för så fort någon kom i närheten eller så fort jag nuddade då oh nej då vet jag vad som kommer att hända*. Bonny berättar att hon fick byta skola på grund av mobbningen men att trots det så fortsatte det på den nya skolan: *Jag blev mobbad från ettan till sexan... de hällde tvål i mina byxor*. Bonny säger att hon bytte skola men att mobbningen fortsatte där: *jag blev typ mobbad där också någon hade skrivit mitt namn = hora = nolla på väggarna*. Berit berättar även att mobbning även förekommer i skolan idag: *Det finns en i min klass som håller på. Inget namn men jag vet att hon inte känner mig tillräckligt för att säga sådana saker. Det är väl för att jag är annorlunda*. Att ständigt ha blivit mobbad gör att flickorna på ett sätt visar på en "vana" av att vara det. Bella förklarar: *Jag har väl lärt mig hur de fungerar jag förstår hur de tänker ibland, ja eller ibland förstår man inte det heller men ja ...* Samtidigt visar Bella på en förståelse:

De killar som har hållit på och mobbat mig de är ju helt annorlunda nu liksom och att de kanske var helt omogna alltså när de gick i skolan... när de höll på och mobba mig så kanske de själva mådde dåligt...

Rädsla är som jag nämnde ovan något som flickorna upplever i sin vardag. Bonny känner rädsla när hon är inne i stan. Detta på grund av att hon förknippar det med en misshandel som inträffade i stadens centrum för några år sedan: *jag blev misshandlad i stan mitt emot Burger King... de hoppade på mig bakifrån när jag skulle stiga på bussen men busschauffören vågade inte vittna... det stod i tidningen och allting*. Idag så går hon aldrig själv inne i stan utan har alltid vänner med sig. Bella säger att hon också är rädd:

Jag är också rädd att den personen som höll på med mig, det var en sådan där cyklist som stannade och frågade om skjuts och jag tackade nej också hade jag en granne som var alkoholist och som kallade gullet och sådär...

Berit beskriver en rädsla av att bli uttittad:

Jo jag kan känna att någon stirrar på en eller något sådant... att personen tittar på mig för att den tycker att jag är konstig... men man får ju sådana där tankar det blir väl det att man blir lite rädd och att man inte vågar säga ifrån.

Övergrepp var något som flickorna också tyckte var viktigt att prata om. Det relateras av flickorna till våld och vapen och förknippas även med en stark känsla av att vilja springa därifrån vilket ett citat av Berit visar på: *Övergrepp är väl både farligt och nästan så att man vill springa därifrån på en gång men det beror väl på vad han eller hon gör eller vem det är...* Bella beskriver övergrepp som: *En kille med en kniv i handen. Man kommer till ett ställe där man ser en kille som håller kniven i sin hand mot tjejens hals*. Bonny hävdar att det är: *att bli slagen och sådant där*.

Flickorna beskriver även en rädsla för att utsättas för övergrepp: *Jag är alltid försiktig när jag går ut* säger Bella och Berit berättar om rädslan inför "konstiga typer":

Jag har väl alltid en baktanke om att det finns konstiga typer ute man kanske ser att de är beroende av något kanske alkohol eller något sådant... då blir man lite sådär att det är bättre att ta det lite lugnt att inte titta så mycket på dem att bara gå iväg.

Den *vanliga människan* nämns även av Bella. Den vanliga människan som bara stannar upp på gatan för att fråga hur gammal man är och vad man heter:

Men om man träffar en vanlig människa bara sådär också stannar den upp och börjar prata... man ska inte prata för mycket liksom. Om de frågar ålder och namn alltså, ålder kvittar, men liksom namn kan man alltid säga. Han kanske frågar om jag vill hänga med, han kanske har stått och funderat och då måste man börja misstänka att nej jag ska nog inte följa med, man märker ju själv liksom om man inte kan vara säker på killen.

Flickorna berättar om situationer i deras vardag där de själva har blivit utsatta på olika sätt. På vägen till och från skolan berättar Bonny:

Jag var själv kvar på bussen och chauffören bad mig att stanna. Jag sa nej. Nej men han sa stanna och jag bara vad vill du och då började han tafsa på mig. Jag sprang hem och grät.

Några dagar senare hade flickorna stött på mannen på stan. De berättar att han när han fått syn på flickan ropade efter dem: *han började skälla ut mig. Han stannade upp och sa att du ska inte gå och skvallra och ha sådana saker och att ingen tror på dig.*

När flickorna förklarar vad övergrepp är för dem är det framförallt något som utövas av en främling. När jag frågar om man även kan bli utsatt för övergrepp av någon man känner hävdar Bella: *jo om killen man kanske trodde han var den man trodde men så visade det sig vara någon helt annan när han blir på det humöret...* Berit berättar att hon läst om en kille som hade försökt att spola ner tjejen i toalettstolen: *och killen försöker att spola ner tjejen i toalettstolen satte ner huvudet och försökte dränka tjejen.* Bella förklarar även att hon är rädd för sin far:

Ja han tafsa mig vissa gånger och det gillar jag inte... jag har alltid varit rädd för min far men det har blivit bättre. Han frågar mig nuförtiden och det är skönt. Han frågar om han får lägga handen här liksom om han får klappa mig och sådana saker så jag vet vad han gör men jag är ändå rädd att han ska gå längre... men när han frågar mig om han får klappa mig så säger jag ja men visst han är ju ändå min far och så.³⁰

Bonny berättar även hon en konflikt i hemmet mellan henne och hennes pappa: *Jag bråkar också hemma med min pappa mest... jag går jämt in på mitt rum direkt.* Flickorna beskriver även deras partners som svartsjuka. Bella säger: *Ibland är min kille också svartsjuk. Han frågar hela tiden vem jag ska vara med.* Killar beskrivs även som annorlunda som grupp och det kan i viss mån uppfattas som ursäktande enligt Bella: *Killar har lite annorlunda tankesätt än vad tjejer har. Det har jag ju märkt. Killarna går fortare fram än tjejer.*

Flickorna berättar även att de brukar ha kontakt med killar genom chattande på Internet, om det verkar vara en ”bra” kille så leder det ibland till att de träffas i verkliga livet. Flickorna har själva funnit egna strategier för hur man kan ta reda på om en kille som man chattar med är en kille som man kan lita på.

Kamilla - Brukar ni prata med killar på chattsidor?

Anya - Ja precis, vissa som är snälla

Kamilla - Händer det att man träffas?

Alaya - Jo ibland träffas man

Anya - Jag blev tillsammans med en kille som jag träffade där, han sa att han var player förut men att han inte är det mer

Kamilla - Hur kan man veta att det är en schysst kille innan man träffas?

³⁰ När jag fick veta detta frågade jag om flickan hade berättat detta för fler personer än för mig, vilket hon hade. Jag följde upp det för att se att hon hade kontakter både på och utanför skolan.

Alya - Man kan testa honom. Kolla om han är sådär tålmodig eller om han vill träffas direkt. Då vet man att det är något på gång och att han bara vill en sak. Men om det är en kille som frågar hur du mår och hur det går i skolan och frågar verkligen bra saker och som inte bara pratar om kärlek då kan man lita på den killen också.

Flickorna berättar om flera situationer där de utsatts för mobbning. De beskriver även situationer där de har blivit utsatta. Situationerna är framförallt där flickorna befinner sig i deras vardagliga liv: så som i skolan, på väg hem från skolan och i hemmet och på webben. De beskriver en rädsla för att vara ute själva och de beskriver även en rädsla för att uppfattas som annorlunda och att bli mobbad. Även om flickorna har blivit mobbade och utsatta så visar de på en förlåtelse och förståelse inför de som utsatt dem för det.

Analys

Föregående avsnitt gav ett stort utrymme till flickornas egna röster och berättelser. I detta avsnitt kommer analysen att få ett större utrymme och sätts i relation till relevanta feministiska teorier och handikappforskning. Analysen delas in i sex olika teman vilka är: heteronormativitet, blicken, har etnicitet en betydelse?, kropp och själ, rädsla och utsatthet.

Heteronormativitet

Första temat för analys är heteronormativitet. När flickorna beskrev kärlek så var det inte bara en känsla som kom fram utan de förklarar en heteronormativ känsla som visade sig dels leda till äktenskap och även till barnafödande. Det är en stereotyp traditionell femininitet som förmedlas av flickorna när det gäller synen på kärlek och den potentiella partnern. Flickorna förklarar att det finns *två sorters kärlek*. Den ena sorten är kärleken till vännerna och familjen och den andra sorten är *den vanliga kärleken* som är till mannen. Det är givet att partnern är av motsatt kön samtidigt som det är givet att vännen är av samma kön. Strävan efter att ha en partner innebär automatiskt strävan efter någon med motsatt kön som även ligger nära föreställningen om att gifta sig och att sedan få barn. När det gäller den heterosexuella sexualiteten som flickorna beskriver utkristalliseras det tre skilda aspekter: Först att invänta *den rätte* som dessutom ska vara för evigt, för att sedan *ha sex* och därefter att *skaffa barn*.

Vänskapskärleken beskrivs som den emotionella och varma kärleken medan kärleken till mannen framförallt präglas av kontroll och sexualitet. Bilden som ges är att det är han som tar upp hennes plats och ockuperar hennes utrymme. Föreställningen kring att finna en partner är även förenat med att vara den man är och att se ut som den man är för att kunna *hitta någon* partner, det vill säga för att kunna hitta en man. Vad det innebär att vara sig själv är lite

otydligt. Flickorna markerar hur man inte ska vara och hur man inte ska klä sig som flicka för att ses som en *bra flicka*.

I flickornas berättelse är det tydligt att de förhåller sig till den paradoxala och motstridiga femininitetsdiskursen om kvinnan som *hora* och *madonna* vilken även präglar modernismens kvinnlighet. Det är den traditionella femininiteten som flickorna illustrerar här, flickan som *madonna*. Flickorna ger dels en bild av den ”dysfunktionella kvinnan” som *hora*, det är hon som finns *någon annanstans* som klär sig i urringat och kortkort och som tycker om att ha sex. Vilket även innebär att man som flicka får skylla sig själv om man klär sig på ett opassande sätt och sedan blir utsatt eller tittad på. Således illustrerar de bilden av att det är flickans skuld, vilket indirekt innebär att det är deras skuld.

I *Den mörka kontinenten* beskriver idéhistorikern Karin Johannisson 1800-talets två kvinnliga stereotyper. Dels är det den borgerliga kvinnligheten och dels är det arbetarklassens kvinnlighet som existerar i relation till varandra. Dessa ideal kommer även fram i flickornas syn på kvinnlighet och som är direkt förenligt med ovanstående ideal om hur en kvinna ska vara. De två idealen har starkt levt kvar ända sedan modernitetens epok. Det borgerliga kvinnoidealet karakteriserades av den bleka, sköra och svaga kvinnokroppen. En kroppstyp som speglade ett passivt innesittande husliv. Arbetarklassens kvinna var å andra sidan det motsatta, den mörka solbrända muskulösa kvinnokroppen som fick karakterisera det onda och smutsiga.³¹ Etnologen Rebecka Lennartsson beskriver det *dygdfulla kvinnoidealet* som rådde under det sena 1800 - talets slut i artikeln *Järnbur eller frigörelse*, som kretsade kring den hämningslösa sexualiteten. Med en paradoxal bild av kvinnan som både hora och madonna. De motstridiga bilderna av kvinnligheten var även förbundna till vissa klasser, likväl som en mekanism för att skilja ur de *fallna* kvinnorna från de *ärbara*. Likväl som i Johannissons beskrivning är det två kvinnoideal som återkommer. Den dygdfulla *madonnaliknande* kvinnan representerade borgerlighetens kvinnor. Hon var svag och bräcklig och hon förväntades utveckla sin moraliska känsla inom hemmet.³² Motsatsen fanns bland arbetarklassens kvinnor, det vill säga *horan*, med tillträde till vissa delar av offentlighetens rum. *Horan* blev således den tillgängliga kvinnan och en förutsättning för det borgerliga dygdfulla kvinnoidealets existens.³³ Flickorna i studien visar tydligt på att madonna- och

³¹ Johannisson Karin (1994) *Den mörka kontinenten*, Sid. 52f

³² Lennartsson Rebecka (1999) ”Järnbur eller frigörelse”

³³ *Ibid.* 75, 76

horaparadoxen lever kvar och de tampas med att hålla sig inom det traditionella madonnaidealet. Samtidigt som de strävar efter att vara en skör och vacker madonna så kallas de dagligen och ropas efter som *horor*. Bara av att finnas till och att vara flicka är tillräckligt för att höra att de är en *hora*. Även när de avvisar männens/pojkarnas sexuella anspelningar, som är direkt förenligt med att inte vara en hora (enligt flickornas definition av en hora) så får de även då höra att de är *horor*. Det visar på paradoxen av att sträva mot att vara som en *madonna* men att ändå betraktas som en *hora* i männens/pojkarnas ögon.

I samhället råder det en diskurs om att funktionshindrade ska uteslutas från rätten till moderskap, barnafödande och sexualitet. Denise Malmberg beskriver att kvinnor med funktionshinder inte bara ses som könlösa, utan de avskrivs även rätten till barnafödande. Moderskap och barnafödande anses nämligen inte självklart höra samman med funktionshinder. Implicit i detta ligger uppfattningen att en kropp som definieras som *funktionsoduglig* är oförenlig med den omsorgsideologi som tillskrivs moders- och hustrurollen.³⁴ Detta är ingen bild som flickorna representerar. Snarare är det en motsatt bild. Flickorna är väl medvetna om sexualitet, även om de saknar faktisk kunskap, och de ser det som en självklarhet att gifta sig och att därefter skaffa barn. Flickorna i denna studie har en *funktionsduglig kropp* till skillnad mot kvinnorna i Malmbergs studie, som har ett synligt funktionshinder och således beskrivs ha en *funktionsoduglig kropp*. Att flickorna i denna studie ser sexualitet, familjebildning och barnafödande som en självklar rättighet stärker tesen som Malmberg driver i sin artikel när det gäller kroppens betydelse för att ses och bemötas som en människa och som en kvinna. Malmberg visar i sin artikel, att kvinnor med synliga funktionshinder bemöts och ses som *ett det* snarare än som en människa. Kvinnorna blir till sina funktionshinder och avkläds sin mänsklighet.³⁵ Malmberg anser att graden av synligt funktionshinder, det vill säga ju närmre man befinner sig det rådande estetiska kroppsidealet, är av betydelse för hur mycket man bemöts och ses som en människa och kvinna:

I etiketteringen av kvinnor med funktionshinder är det tydligt att deras kroppar är ur flera aspekter villkorad; ju mer man har en kropp som närmar sig en hel och symmetrisk kropp desto större är acceptansen för att man tillåts vara icke-funktionshindrad d.v.s. kvinna och människa.³⁶

Kristina Engwall diskuterar kring funktionshindrade kvinnor som under 1800 - talet definierades som *sinnesslöa* kvinnor. Kvinnorna sågs som ett hot gentemot samhället. Dels

³⁴ Malmberg Denise (2008) *Den funktionsodugliga kvinnliga kroppen sedd från ett kroppsnormativt perspektiv* Sid. 10

³⁵ Ibid.9f

³⁶ Ibid.13

ansågs de sänka moralen då de lockade männen till otukt dels överförde de sin *sinnesslöhet* till eventuella barn och dels kunde de ekonomiskt inte ansvara för sina eventuella barn och sågs således som en last för samhället. Dessa tre kriterier ansågs ligga till grund för att dessa kvinnor skulle omhändertas och placeras på anstalter.³⁷ Fram till år 1973 var det förbjudet för sinnesslöa kvinnor att ingå äktenskap³⁸

Förbudet att inte kunna gifta sig innebar att bl.a. sinnesslöa kvinnor nekades familjebildning som så ofta annars förespråkades för kvinnor. Äkta man och barn gjorde kvinnor till "normala" kvinnor. Det hade en normaliserande effekt.³⁹

Flickorna i denna studie har en kropp som anses normal och att även ha en relation med en man och att skaffa barn skulle stärka flickornas normalitet i samhället med tanke på Engwalls resonemang ovan. Denna normalitet är även något som reproduceras i projektets arbetsmaterial.

Under nästa tema fortsätter diskussionen kring kroppen och kroppens betydelse för att ses som en kvinna och som en människa och sätts i relation till att vara betraktad av den manliga blicken.

Blicken

Den *attraherade* och den *stirrande blicken* är återkommande i flickornas beskrivning av deras vardag. Flickorna beskriver två olika blickar som existerar oberoende av varandra och som verkar vid skilda situationer. Den ena är den *stirrande blicken* som flickorna upplever i situationer där deras beteende upplevs som annorlunda. Den andra blicken är den *attraherade blicken* som bemöter flickorna som kropp. Pojkar och män tittar efter dem som kroppar och flickorna beskriver att kvinnliga former attraherar männen. Den *stirrande blicken* försöker man fly ifrån eller att tänka bort. Den *attraherade blicken* beskrivs svårare att undvika och indirekt ses den som oundviklig enligt flickorna. Detta då kvinnans kropp är till naturen kurvig och män i sin natur beskrivs vara intresserade av kvinnors kurviga former. I teoretiserande kring funktionshinder och funktionshindre är det den synliga kroppen som har en dominerande roll. Den *funktionsodugliga kroppen* är central i flertalet studier som berör just funktionshinder. I denna studie är det motsatsen, då flickorna när de bemöts som normala, endast ses som åtråvärda och normala kroppar. I den ena flickans beskrivning om obehaget att ses som kropp och ständigt falla under männens blickar berättar hon om hur hon

³⁷ Engwall Kristina (2004) *sinnslösa kvinnor och sexualitet i ett historiskt perspektiv*, Sid. 56

³⁸ Ibid.69

³⁹ Ibid.71

vill gå ner i vikt för att således även undkomma den *attraherade blicken*. Det är en övertygande likhet med Nina Björks resonemang⁴⁰ och flickans jakt efter att ses och bemötas som människa och inte som kropp. Modernitetens kvinnlighet karakteriseras av det självsvältande passiva objektet som tillhörde hemmet. Manlighet var det motsatta, det aktiva subjektet som hade tillhörighet och berättigandet till det offentliga rummet. Nina Björk ser anorexi nervosa som ett resultat av moderniteten, där det mänskliga *jaget* har varit det manliga. Det mänskliga *jaget* går således inte att finna i den kvinnliga kroppen som förknippas med kropp och materia.⁴¹ I kvinnans kamp att bemötas som människa och inte endast som kropp är det paradoxalt nog att genom hennes självsvält uppnår hon snarare det kvinnliga idealet. Flickorna beskriver dock inte alltid den *attraherade blicken* som ogillande. Jag vill här dra det så långt som att hävda att vara objekt inför den *attraherade blicken* är för dessa flickor en bekräftelse på att de är normala i dagens samhälle. En flicka visar i detta sammanhang snarare en önskan om att ha mer former. Då hon beskriver sig ha en kropp som inte anses tillräckligt kurvig och således inte tillräckligt kvinnlig.

Yvonne Eriksson och Anette Göthlund beskriver hur kvinnor har socialiserats till att se sig själv genom männens ögon, där en kvinna ständigt är under betraktelse.⁴² Flickorna beskriver att det kännetecknande för den *attraherade blicken* är att den är sökande, det vill säga att blicken går uppifrån och ned på flickans kropp. Flickorna söks av den *attraherade blicken* framförallt när de har tigha tröjor och toppar eller kjol. En strategi för att undkomma den manliga blicken är att ikläda sig i en *hip-hop stil*, vilket innebär att de har stora pösiga t-shirts och bagiga⁴³ jeans. Denna strategi kan även ses som en möjliggörande femininitet avskild från den stereotypa femininiteten som flickorna till stor del beskrivit tidigare. Leena-Maija Rossi beskriver även att om kvinnan ändrar förklädnad tillräckligt ofta, undergrävs grunderna för den manliga blicken: *det är svårt att objektivera en ständigt föränderlig bild som motstår definition och som manipuleras av ett flyktigt subjekt, den flerfaldiga kvinnan.*⁴⁴

Flickornas strategier som att ikläda sig en *hip-hop stil* anser jag visar på en möjliggörande makt som flickorna har och använder sig av. Makt enligt Michel Foucaults makt-motmaktmodell är applicerbar här. Foucault talar om en makt som inte kan innehas av någon,

⁴⁰ Björk, Nina (1999) *Sireners sång: tankar kring modernitet och kön*

⁴¹ Ibid.215ff

⁴² Eriksson, Yvonne och Anette Göthlund (2004) *Möten med bilder* Sid. 164f

⁴³ Slang för stora

⁴⁴ Rossi, Leena-Maija (1995) *Konst kön och blick feministiska bildanalyser från renässans till postmodernism* Sid. 216

samtidigt som alla har makt, makt att påverka i mer eller mindre utsträckning. För Foucault är kunskap starkt kopplat till makt och makten är under en ständig rörelse som ett föränderligt nätverk och vi befinner oss ständigt mitt i makten, vare sig vi vill det eller inte.⁴⁵

När det gäller flickornas kunskap om kroppen är det relevant att även här knyta ihop det med Foucault då han betonar, som tidigare nämndes, kunskapens betydelse för makt. Flickorna saknar idag en kunskap om sin egen kropp. De vet mycket väl vad sex är men de har ingen kunskap om sin egen kropp, om vad som är vad och vad som skyddar mot vad. Detta innebär att flickorna idag saknar makten över sina egna kroppar. Genom att ge flickorna kunskapen så möjliggör vi för flickorna att inneha makten över sina egna kroppar.

Nästa tema fortsätter att analysera kring kroppen, nu i relation till själen och problematiserar dikotomin kropp och själ i relation till funktionshinder.

Kropp och själ

I detta tema så problematiseras avsaknaden av förbindelsen mellan kropp och själ hos flickorna. Flickorna visar på det motstridiga och paradoxala att i några situationer bemötas som kropp där de också ses som normala på grund av att de innehar en funktionsduglig och hel kropp. Flickorna visar på andra sammanhang där de bemöts som onormala och konstiga då de inte anses bete sig på ett sätt som är normalt. Viljan att kategorisera och urskilja individer från varandra är inget nytt fenomen. Michael Foucault visar på viljan till att urskilja det normala från det onormala genom föreställningar om normalitet. Genom att definiera det onormala innebär det att direkt positionera sig själv som normal.⁴⁶ Flickorna visar på ett glapp mellan kropp och själ som innebär att de inte ses som en hel människa. Kristin Lindgren i artikeln *Bodies in trouble* beskriver att den funktionshindrade kroppen kan skapa ett glapp mellan kroppen och *jaget* som kräver att man tänker om kring relationen mellan just kropp och själ.⁴⁷ Flickorna i denna studie visar snarare på det funktionshindrade *jaget* som skapar ett glapp mellan kropp och själ. Sara Heinemaa som inspireras av Simone de Beauvoir och Maurice Merleau-Ponty diskuterar förkroppsliganden och kroppens fenomenologi där hon hävdar att: ”*våra kroppar själva kan vara formade av roller vi spelar varje dag i våra liv*”.⁴⁸ Heinemaa poängterar vikten av att se till den mänskliga kroppen som ett resultat av både

⁴⁵ Foucault Michel (2002) *Sexualitetens historia- band 1 viljan att veta*,

⁴⁶ Foucault, Michel (1993) *Vansinnets historia under den klassiska epoken*

⁴⁷ Lindgren, Kristin (2004) *Bodies in trouble*, Sid. 150

⁴⁸ Sara Heinemaa (1998) *Kvinna – natur, produkt, stil? En omprövning av den feministiska vetenskapsfilosofins grunder*, Sid. 40

biologiska, sociala och historiska kontexter då kroppen är ett resultat av alla (inter)aktioner i vilken den har deltagit och deltar.⁴⁹ Kroppens fenomenologi ger även ett alternativt begrepp till att tolka kroppar, genus och kön. Som i sin tur även innefattar begreppet *varats stilar*. Utgångspunkten för *varats stilar* innebär att kroppen inte är ett objekt. "När människokroppen inte uppfattas som ett objekt kan inte sexualitet och kön förstås som attribut. Istället blir de teoretiserade som sätt, eller stilar, att vara."⁵⁰ Heinemaas teser ger oss en bild av en alternativ syn på dikotomin kön och genus och manligt och kvinnligt och framförallt på kvinnlighet. Heinemaa anser att kvinnokön inte kan förstås som två separata enheter utan som två variationer inom samma system som är oskiljbara och obegripliga utan varandra.⁵¹ I och med att flickorna i studien enbart bemöts som kropp visar det även på en *extremare form* av objektivering. Då flickorna begränsas i ett samhälle med så tydliga normer och regler för vad som anses som normalt. Flickorna får inte möjligheten till att ses på ett *sätt att vara* så länge som de endast bemöts som kropp. Den feministiska kritiken gentemot forskning kring funktionshinder handlar framförallt om stigmatiseringen kring det kroppsliga idealet. Denise Malmberg har valt att benämna denna norm för *kroppsnormativitet* i artikeln *Den funktionsodugliga kvinnliga kroppen sedd från ett kroppsnormativt perspektiv*.⁵² Garland-Thomson beskriver att uppdelningen mellan funktionshindrad/icke-funktionshindrad producerar skillnad och stigmatiserar kroppar som annorlunda.⁵³ I denna studie handlar det om något annat. Här är det snarare uppdelningen av intellektuellt funktionshindrad/icke-intellektuellt funktionshindrad som stigmatiserar *sätt att var på* som annorlunda.

Nästa tema analyserar om etnicitet är av betydelse när det gäller kön och intellektuellt funktionshinder.

Har etnicitet en betydelse?

I arbetet med flickorna ställde jag mig frågan om etnicitet har en betydelse i sammanhanget och i så fall på vilket sätt? När det gäller hur flickorna ser på sexualitet och hur de förhåller sig till en partner och relationer så föreligger det en viss skillnad mellan de flickor som har

⁴⁹ Heinemaa, Sara, Sid. 40

⁵⁰ Ibid.42

⁵¹ Läs mer i uppsatsen: *Från "genussystem" till "skilda stilar att vara på"- En diskussion kring möjliggörande teori vid studier av kvinnligheter som inte reproducerar kvinnlighet som något lägre stående än manlighet, B-uppsats*, Genusvetenskap, Kamilla Peuravaara Uppsala universitet, 2006

⁵² Malmberg Denise (2008) *Den funktionsodugliga kvinnliga kroppen sedd från ett kroppsnormativt perspektiv*, Sid. 1

⁵³ Garland-Thomson Rosemarie (1997) *Integration disability, transforming feminist theory*, Sid. 77

etniskt svenskt ursprung och de flickor som har annat etniskt ursprung än svenskt. Skillnaden framgår av att flickorna med annat etniskt ursprung än svenskt som beskriver hur de förhåller sig till en uppfattad allmängiltig syn om relationer, giftermål och sexualitet. De positionerar sig själva som annorlunda genom att de förhåller sig till en syn på relationen som anses vara normen och som de avstår från, på grund av religion och kultur. Flickorna med etnisk svensk bakgrund visar på en tydlig individualistisk inställning medan flickorna med annat etniskt ursprung snarare representerar kollektivet när det handlar om synen på en relation och sexualitet. Flickorna med annat etniskt ursprung hänvisar till familjen som delaktig i deras sexualitet och eventuella relationer. Flickorna med etniskt svenskt ursprung hänvisar snarare till sig själv som den bestämmande, då det är *deras liv*.

Synen på sexualitet hos flickorna med annat etniskt ursprung än svenskt är relaterad till rädslan för att bli av med oskulden. Funderingar som finns hos flickorna är exempelvis om kondom skyddar mot att bli av med oskulden. Funderingen är i högsta grad relevant då kondom *skyddar* och flickornas största hot och som de vill skydda sig från mest av allt, är att bli av med oskulden.

Flickornas rädsla för att bli av med oskulden kan sägas illustrera ett patriarkalt förtryck. Att säga att det är förenat med en kultur är däremot inte alldeles enkelt. Seyla Benhabib visar på denna problematik. Benhabib talar om det *kulturella försvarets strategi* i detta sammanhang och problematiserar kulturbegreppet och tanken om att en kultur skulle vara homogen och enhetlig och att vi bör tänka om, kring begreppet.⁵⁴

Jag betraktar kulturer som komplexa former av mänsklig praxis – av betydelseskapande och representation, av organisering och tillskrivning – vilka internt splittras av motstridiga berättelser. Kulturer formas genom komplexa dialoger med andra kulturer.⁵⁵

Relaterar vi Benhabibs definition och problematisering till flickornas situation och deras diskussioner kring betydelsen av kultur och religion betyder det att flickornas uppfattning av specifika förväntningar, på grund av kultur och religion, är lika mycket beroende av hur den *svenska kulturen* ser på dessa frågor och vad för förväntningar som ställs gentemot andra etniska kulturer från den svenska kulturen. Flickor formas i en komplex relation och socialiseras av kulturers möten och integrering och ömsesidiga förväntningar av varandra.

⁵⁴ Benhabib, Seyla (2004) *Jämlikhet och mångfald demokrati och medborgarskap i en global tidsålder*, Sid.139

⁵⁵ Ibid.10

Iris Marion Young för i sin text *Förtryckets ansikten* fram en värdefull modell för att analysera förtryckta grupper. Enligt Young är sociala grupper: *en både oundviklig och önskvärd del av det moderna samhället*.⁵⁶ Det som är talande för hennes modell är att ingen skillnad görs mellan olika förtryck och gränserna mellan förtrycken är flytande. Vilket framförallt är betydelsefullt då man inte heller bortser från grupper eller individers likheter, således positioneras inte något förtryck som mer eller mindre grundläggande än något annat förtryck. Hennes modell bortser från dikotomiseringar vilket i sin tur öppnar upp för flera subjektspositioner. Modellen är även värdefull då den visar på att grupper likväl som individer är förtryckta även om de själva inte anser sig vara det, det vill säga en individ behöver inte känna sig förtryckt, däremot är gruppen det som individen tillskriver sig själv eller som individen tillskrivits av andra. När det gäller sexualitet, partner och giftermål är det förtrycken kön och etnicitet som interagerar och maktaxeln funktionshinder tycks frånvarande.

Nästa tema går in på begreppet rädsla och analyserar det utifrån en könsdimension vilket innebär att män som grupp är överordnade kvinnor som grupp.

Rädsla

Under detta tema analyseras begreppet rädsla. Flickorna beskriver att rädsla är något som de upplever dagligen. De skildrar två olika typer av rädsla och som även infinner sig vid olika situationer. Dels är det rädslan för att utsättas för mobbning som de ofta känner i skolan, dels så är det rädslan för att utsättas för övergrepp. Rädslan för övergrepp har i sig en stark könsdimension och vilar på en tydlig könsmaktsordning. Det vill säga att män som grupp innehar mer makt än kvinnor som grupp och att kvinnor känner en rädsla på grund av deras könstillhörighet för män på grund av deras könstillhörighet. Här används en maktmodell enligt Foucaults hierarkiska maktmodell, där en överordnad grupp har makt över en underordnad grupp. Maktmodellen benämns som panoptikon.⁵⁷ Maria Wendt Höjer beskriver att denna rädsla sätter gränser för och strukturerar kvinnors liv.⁵⁸ Kvinnor i dess rädsla för mannen söker ofta skydd i en relation med en man. *Kvinnors beroende av enskilda män kan därför bli stort: inte sällan tvingas de söka skydd av en enskild man för kollektivet män*.⁵⁹ Flickorna visar på en strävan av att finna en partner detta även då de i flertalet sammanhang

⁵⁶ Young Iris Maryon (2002) *Att kasta tjejkast-Texter om feminism och rättvisa*, Sid. 62

⁵⁷ Andersen Heine & Lars Bo Kaspersen red. Sid. 354f

⁵⁸ Wendt Höjer Maria (2002) *Rädslans politik*, Sid. 9

⁵⁹ Ibid.10

beskriver att de föredrar den vänskapliga kärleken då män snarare begränsar deras livsrum. Flickorna talar även om män som *kåtbockar*. Dels beskriver de männens blickar som obehagliga och de förklarar även att de ses som kroppar av männen. Trots detta är strävan efter att finna en man ständigt närvarande för flickorna. Wendt Höjer beskriver även hur kvinnor måste *lära sig* att uppföra sig enligt männens regler både kroppsligt och socialt. Det vill säga att ständigt ifrågasätta hur män ser på dem och vilka signaler som sänds ut och om blick och rörelser kan tolkas fel och är jag för utmanande i mitt sätt att vara på och klä mig. Detta är vardagliga frågor som kvinnor brottas med som tyder på att de är objekt för männens blickar.⁶⁰

Medan kvinnors rädsla och skyddsbehov görs till en central del av kvinnligheten, formas mäns *brist* på rädsla och våldskapacitet – en förmåga som kan användas såväl till att skrämja som till att skydda – till ett manlighetstecken.⁶¹

Flickorna illustrerar även detta då de brottas med tankar kring att inte vara för utmanande klädda. De beskriver även pojkvänners arga och kontrollerande beteende som en del av pojkarnas problematik vilket kan uppfattas som ursäktande.

Rädslan är en verklig känsla som finns i flickornas vardag och som begränsar dem idag. Dels genom att inte våga gå ensam på stan dels genom att vara rädd för att bete sig på ett sätt som inte ses som normalt. Båda dessa rädslor är starkt förknippat med egna erfarenheter av att ha blivit utsatt och mobbad som analyseras under nästa tema.

Utsatthet

Målgruppen som ingår i denna studie anses vara i riskzonen för särskild utsatthet. Rapporten: *Brottsoffer med funktionshinder. En undersökning av polismyndighetens och socialtjänstens hantering av ärenden i tre kommuner* visar att flickor med psykiska och kommunikativa funktionshinder är i en riskzon av att utsättas för övergrepp.⁶²

Flickorna i denna studie beskriver situationer där de har blivit utsatta och mobbade. Det gemensamma i flickornas berättelser är att det har skett i vardagliga situationer: dels i de olika skolorna som flickorna har gått på, dels i bussen på väg till och från skolan och i hemmet av en nära släkting eller någon i trappuppgången. I analysen av projektets arbetsmaterial befarade jag även att just dessa situationer inte skulle kunna lyftas fram av flickorna då

⁶⁰ Wendt Höjer Maria, Sid. 11

⁶¹ Ibid.25

⁶² Malmberg Denise och Kerstin Färm (2008) *En undersökning av polismyndighetens och socialtjänstens hantering av ärenden i tre kommuner* Sid. 87

diskussionsövningarna kretsade kring situationer som inte utspelade sig i flickornas vardag utan snarare någon annanstans. Flickorna visar även på en risk för utsatthet i relationen med en partner genom den hårda kontrollen som flickorna beskriver som rådande inom partnerrelationer. Malmberg beskriver att när det gäller sexuella övergrepp mot funktionshindrade är förövaren oftast en man och ofta även bekant för flickan. Det är inte ovanligt att det är någon som flickan har en beroendeställning gentemot så som någon ur familjen, grannar, assistent eller taxi eller busschaufför, det vill säga personer som i dess professionella roll förväntas vara någon som flickan skall lita på.⁶³ Malmberg fortsätter att beskriva att övergreppen sker vanligtvis där flickorna vistas i deras vardag: så som på skolan, boendet eller på väg till och från dessa miljöer som på bussen eller taxin.⁶⁴

Flickorna i denna studie visar även på en risksituation för utsatthet i chattande på Internet, där de har funnit *egna strategier* som de använder sig av och som bör problematiseras. Flickorna beskriver att deras strategi är att testa killen om han är bra eller dålig. Detta görs, som även beskrivits i föregående kapitel, genom att se om killen har tålmod eller inte. Med tålmod menas att han *bryr sig* genom att fråga: hur hon mår, hur det går i skolan och som inte visar på någon brådska till att ses och till att ha sex. Då vet man enligt flickorna att det är en bra kille och någon som man kan lita på. Att etablera en god kontakt är en känd strategi hos män som söker kontakt och utnyttjar flickor genom Internet genom att just först skapa ett förtroende hos flickan. Malmberg beskriver att webben är en ny men starkt växande arena för sexuella övergrepp. Flickor lockas att lägga ut bilder på sin nakna kropp i en tro om att dessa stannar hos mannen.⁶⁵ Flickorna beskriver situationer där de har blivit utsatta. I studien framgår även ytterligare risksituationer för flickorna till att bli utsatta. Framförallt när det gäller kontakter som sker genom Internet och även i relationen med en partner.

Sammanfattande diskussion

Syftet med uppsatsen var att analysera hur nio flickor med intellektuellt funktionshinder konstruerar *femininitet* och *normalitet*. En av frågeställningarna som studien skulle besvara på var: Vad anser flickorna att det innebär att vara en normal flicka när det gäller kropp, själ, sexualitet och sätt att vara på? Tidigare feministisk forskning har framförallt fokuserat på kroppen i relation till normalitet och den funktionsodugliga kroppen. Flickorna i denna studie visar på en annan problematik då de anses ha en funktionell kropp. Flickorna visar på ett

⁶³ Malmberg Denise (2008) *Den funktionsodugliga kroppen sedd från ett kroppsnormativt perspektiv*, Sid. 18

⁶⁴ Ibid.19

⁶⁵ Ibid.

glapp mellan kropp och själ som yttrar sig i konflikter som: dels att endast bemötas som kropp och där betraktas de som normala. Dels att som person bemötas som onormal då de ses som konstig och annorlunda dels i situationer då flickorna inte anses bete sig på ett rätt sätt eller säga rätt saker. Jag vill beskriva det som att flickorna befinner sig i gränslandet mellan den *attraherade blicken* och den *stirrande blicken* vilket innebär paradoxen av att ses som normal samtidigt som att ses som onormal. Det vill säga som funktionshindrad i en funktionsduglig kropp (disabled in an abled body). Flickorna utnyttjas både av männens blickar och av männens närmanden. I samhället och i männens blickar är de endast kroppar och det paradoxala är att flickornas möjlighet till att vara normal är genom att vara kropp. Som kropp är de åtråvärda men som person stirras de på. Som kropp är de normala men som person bemöts de som annorlunda och konstiga.

Sexualitet beskrivs av flickorna som något som framförallt är till för mannen. Det är mannen som beskrivs visa sin kåthet. Flickan kan däremot känna känsla inom sig, om hon har hittat den rätta och är i en relation, helst inom ett äktenskap som kommer att vara för evigt. Väl hon befinner sig här så ses sexualitet som en självklarhet och det är även förknippat med att skaffa barn. Att flickorna ser sexualitet, familjebildning och barnafödande som en självklar rättighet stärker tesen om kroppens betydelse för att ses och bemötas som en människa och som en kvinna (då den rådande diskursen i samhället är att funktionshindrade inte ska ha familj och barn).

Den andra frågeställningen som skulle besvaras i uppsatsen var: Hur konstruerar flickorna femininitet och normalitet när det gäller kön, etnicitet, utsatthet och intellektuellt funktionshinder? Uppsatsen visar på att flickorna konstruerar sin femininitet utifrån föreställningar om normalitet där heteronormen är starkast styrande. Det är en traditionell stereotyp av femininitet som illustreras av flickorna. En femininitet som illustrerar det borgerliga idealet med bilden av flickan som oskuldsfull och passiv. Studerar vi dem individuellt så yttrar sig dock tendenser till att ta sig ur den stereotypa femininiteten genom att säga ifrån och att vara bestämd och att ikläda sig en hip-hop stil, för att "dölja" kroppens former, som är ett försök till att bemötas som människa och inte som kropp. Flickorna har bestämda uppfattningar om vad det innebär att vara normal som framförallt kommer fram genom deras beskrivningar om vad som bemöts som onormalt. Flickorna poängterar dock vikten av att alltid vara sig själv och att estetiskt se ut som den man är, bara man håller sig inom ramarna för vad som är just normalt och då handlar det framförallt om att inte vara

utmanande klädd. Etnicitet har en betydelse i samband med sexualitet och partnerskap där maktaxlarna etnicitet och kön interagerar och maktaxeln intellektuellt funktionshinder tycks här frånvarande.

Flickorna visar även på flertalet risksituationer för utsatthet i deras vardagliga miljö såsom i: hemmet, skolan, på bussen till och från skolan och i relationen med en partner och genom kontakter som skapas på Internet.

I inledningen så ställde jag mig även frågor som: Är det strävan efter att vara en normal flicka som är förenat med särskild utsatthet? Är det särskolediagnosen som gör att flickorna är särskilt utsatta eller är det snarare samhällets ideal och strävan efter normalitet som riskerar att dessa flickor är i riskzonen för att bli utsatta. Det framkommer i studien att flickornas strävan efter normalitet är problematisk men det visar framförallt på att hur vi beskriver och skapar normaliteten är minst lika oroande. Jag anser att flickorna i viss mån kan ha formats av projektets arbetsmaterial. Dels när det gäller heteronormativitet men även när det gäller hur man ska vara som flicka. Jag syftar framförallt på det tydliga förhållningssättet om hur man ska klä sig och hur man inte ska klä sig som flickorna beskriver och att man med sin klädsel kan visa att man tycker om att ha sex. Jag antar att personalens fokusering på att betona kroppsspråk i relation till att säga nej till sex även kan uppfattas som att flickorna själva har en del i hur de bemöts och om de utsätts för övergrepp. Det vill säga att ett nej inte är tillräckligt utan att det även har en betydelse för hur man beter sig, vilket indirekt skuldbelägger flickan.

Ytterligare en iakttagelse är att flickorna socialiseras in i ett accepterande av deras *problematik*, men problematiken tycks talas om i generella termer, inte specifikt för det enskilda subjektet, detta anser jag får konsekvenser för flickorna genom ett accepterande och förståelse inför allas *annorlundahet*. Det bidrar till ett accepterande av allas olikheter som även resulterar i ett förlåtande, även då våldet riktas mot flickorna själva. När våld riktas mot flickorna beskrivs det av flickorna som om personen själv mådde dåligt eller att våldsamhet var den personens *problematik*.

Jag har reflekterat och problematiserat över mitt förhållningssätt till flickorna och ställt mig frågor som: ställer jag frågor utifrån att jag har en förförståelse om att intellektuellt funktionshindrade skulle vara annorlunda än icke funktionshindrade? Tolkar jag

respondenternas svar på ett specifikt sätt för att de är kategoriserade som intellektuellt funktionshindrade? Dessa frågor är otroligt svåra att ställa sig utanför och således svara på, då jag på samma sätt som vi alla, befinner mig inom en rådande diskurs kring funktionshinder och funktionshindrade. Min intention med detta arbete, då det sker inom ramen för genusvetenskap, var att bemöta dessa flickor som unga flickor av idag. Efter avslutat arbete med denna studie anser jag fortfarande att dessa flickor representerar hur det är att vara ung flicka idag och jag ser inte att deras känslor, tankar och funderingar kring temana i denna studie skiljer sig från flickor som av samhället kategoriserat in som normala. Däremot hamnar denna målgrupp i andra situationer och hamnar i gråzonen på ett annat sätt som unga icke intellektuellt funktionshindrade flickor av idag undgår.

Källförteckning

- Andersen Heine & Lars Bo Kaspersen red. (1999) *Klassisk och modern samhällsteori*, Lund, Studentlitteratur
- Barron, Karin (2004) *Genus och funktionshinder*, Lund: Studentlitteratur
- Benhabib, Seyla (2004) *Jämlikhet och mångfald demokrati och medborgarskap i en global Tidsålder*, Uddevalla: Daidalos AB
- Björk, Nina (1999) *Sireners sång: tankar kring modernitet och kön*, Danmark: Wahlström & Widstrand
- de Beauvoir, Simone (2002) *Det andra könet*, Stockholm: Norstedts
- de Beauvoir, Simone (1984) *De bästa åren*, Stockholm: Norstedts
- de los Reyes, Paulina, Irene Molina och Diana Mulinari red. (2003) *Maktens (o)lika förklädnader*, Bjärnum: Atlas
- Engwall, Kristina (2004) ”Sinneslösa kvinnor och sexualitet i ett historiskt perspektiv” i Karin Barron, red. *Genus och funktionshinder*, Lund: Studentlitteratur
- Foucault, Michel (1993) *Vansinnets historia under den klassiska epoken*, Lund: Arkiv förlag/A-Z
- Foucault, Michel (2002) *Sexualitetens historia- band 1 viljan att veta*, Uddevalla: Daidalos
- Grönvik, Lars (2007) *Definitions of disability in social sciences*, Uppsala universitet
- Garland-Thomson, Rosemarie (1997) ”Integrating Disability, Transforming Feminist Theory, in Bonnie Smith and Beth Hutchinson eds. *Gendering disability*, London: Rutgers University Press
- Heinämaa, Sara (1998) *Kvinna – natur, produkt, stil? En omprövning av den feministiska vetenskapsfilosofins grunder*, i *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, vol. 19, nr 1 1998
- Johannisson, Karin (2005) *Den mörka kontinenten, kvinnan medicinen och fin-de-siècle*, Göteborg: Norstedts
- Lennartsson, Rebecka (1999) ”Begärets förvandlingar: om kön sexualitet och horans moderna historia”, i *Järnbur eller frigörelse*, red. Gösta Arvastson, Lund: Studentlitteratur
- Lindgren, Kristin (2004) ”Bodies in trouble” i *Gendering disability*, red. Bonnie G. Smith & Beth Hutchison, London: Rutgers University Press
- Malmberg, Denise (2008) *Den funktionsodugliga kvinnliga kroppen sedd från ett kroppsnormativt perspektiv*, Gender and the Interests of Love. Essays in honour of Anna G. Jónasdóttir. Kathllen B. Jones and Gunell Karlsson eds. Centrum för feministiska samhällsstudier 8, Örebro universitet, Örebro

Malmberg Denise & Kerstin Färm (2008) *Brottsoffer med funktionshinder. En undersökning av polismyndighetens och socialtjänstens hantering av ärenden i tre kommuner*, Uppsala universitet

Peuravaara, Kamilla (2006) Från "genussystem" till "skilda stilar att vara på"- En diskussion kring möjliggörande teori vid studier av kvinnligheter som inte reproducerar kvinnlighet som något lägre stående än manlighet, B-uppsats, Genusvetenskap, Uppsala universitet

Rosenberg, Tiina (2002) *Queerfeministiks agenda*, Stockholm: Atlas

Rossi, Leena-Maija (1995) "Att re-turnera blicken" i *Konst kön och blick*, red. Anna Lena Lindberg, Göteborg: Norstedts

Wendt Höjer, Maria (2002) *Rädslans politik. Våld och sexualitet i den svenska demokratin*, Lund: Liber

Young, Iris Maryon (2002) *Att kasta tjejkast-Texter om feminism och rättvisa*, Stockholm: Atlas

Internet

<http://www.specialproject.se/> den 8/6 2008

<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/6D401E8E-BB32-48C0-98D9-3F2FD1CF9F07/3519/200513123.pdf> den 16/2 2008